

LAIŠKAI LIETUVIAMS

VASARIS - FEBRUARY

1969

LIETUVA IR RAŠYTOJAS... KNYGA IR SKAITYTOJAS

	B. Babrauskas ir J. Ignatonis	48
UŽBAIGUS LAISVĖS KOVOS METUS	V. Kleiza	51
LAISVAS ŽMOGUS EINA...	Kunigas iš Lietuvos	54
BAŽNYČIOS POKALBIS SU VISAIS	A. Grauslys	56
KŪNO IR DVASIOS KONFLIKTAS — II	P. Maldeikis	61
ATSAKANT: Garabandale — stebuklingi apsireiškimai? Red.		69
KRIKŠČIONIJA: 1968 m.: Popiežius, kurija, teologai, olandų katekizmas	ALKT 70	
Kardinolas Bea	K. T.	73
KNYGOS: Knygų serija krikščioniui	Prel. V. Balčiūnas	74
JAUNYSTĖ: Salė pakvipo lašiniais	Eliza	76
AKIRAČIAI: Gyvenimėli, ir kada tu pablogėsi	Al. Gimantas	78
ŠYPSANTIS	Paruošė Pr. Alš.	81
ŠEIMA: Sutuoktuvės — jungas ar draugystė? G. Valiulienė		82
ANAPUS	* * *	83
OPERA, prieš kurią pats karalius supasavo	* * *	85
ATGARSIAI		86
FILMAI: Geriausi. Filmus suglaustai vertinant		88

Šio numerio iliustracijos. J. Dagio skulptūrų nuotraukos (viršelio I psl.— “Mes nugalėti”, 53, 60, 66, 67; nuotr. paties autoriaus); Alg. Kezio, S. J., fotografijos, (45, 49, 50, 80); V. Petravičiaus grafikos darbai (61, 68); popiežiaus (70), kardinolų ir teologų atvaizdai (71, 73); N. Baniinės kostiumų šikcai komiškai operai “Ponia tarnaitė” (85).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Gintarė I Vaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (meninė priežiūra), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$5.00; atskiro numerio kaina — \$0.50.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

VIENIEMS gimtojo krašto palikimas lieka tragiškas įvykis. kiti jį laiko „pasisekusių“ žygiu. Vienus su gimtuoju kraštu susieja ilgesys, antri džiaugiasi svetur geriau radę. Krašto palikimas išbando, kiek iš tiesų jį mylėjome. Savame krašte visi tariausi patriotai. Bet svetur tuojau pasirodo, kam patriotizmas buvo esminis dalykas ir kam tik išviršinė apranga. Savęs paties niekada negalima palikti, bet iš drabužio galima išsirengti.

Dr. Juozas Girnius, *Tauta ir tautinė ištikimybė*

LIETUVA IR RAŠYTOJAS. KNYGA IR SKAITYTOJAS.

ŠIA ŽIEMĄ mirtis jau spėjo pas save pasišaukti du lietuvius išeivius rašytojus, lietuvių kalbos ir literatūros mylėtojus bei mokytojus. Jie abu degė didele meile lietuviškam žodžiui, lietuviškai knygai, jaunam lietuviui mokyklos suolo. Abu juto, kad lietuviškuoju žodžiu telkiama lietuvių dvasinė kultūra ir kurstoma lietuvių dvasia. Apačioj spausdinami žodžiai tebūna jų palikimas, kuris uždegtų mūyse dar karštesnę meilę lietuviui rašytojui, jo knygai, o per juos — ir Lietuvai.

Lietuvio
rašytojo
ir jo knygos
likimas
mūsų
rankose

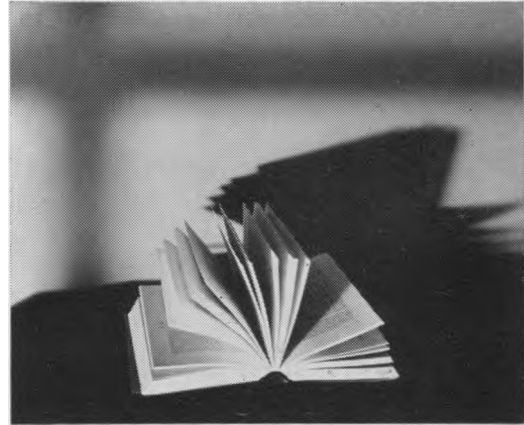
PASAULIO LITERATŪROS ISTORIJOJE nebūtas atsitikimas, kad apie 70 procentų rašytojų pasitrauktų iš savo tėvynės, palikdami tautą, kurią jie mylėjo ir tebemyli, kuriai rašė ir teberašo. Toks gausus laikinas mūsų rašytojų pasitraukimas iš savojo krašto buvo ne asmeninės savisaugos reikalas, bet pasaulinio masto protestas prieš laukinės baudžiavos pakartotinį antplūdį į Lietuvą. Lietuvos rašytojas pasitraukė todėl, kad, užuot namų nelaisvėje priverstas tylėti ar – dar blogiau – meluoti savo skaitytojams, laisvėje gyventų, skelbdamas tiesą, kovoti dėl gimtojo krašto išvadavimo...

Raštija yra ryškiausia tautos kultūrinio palikimo liudytoja. Visų raštų priekyje yra grožinė literatūra, o rašytojas – tautinis kultūros viršūnėje... Už tą kapitalą visi mes lygiai atsakome. Jei rašytojai čia bus priversti tylėti, tad ar ne verčiau jie būtų likę Lietuvoje?

Jeigu mūsų rašytojų knygų pasirodo mažiau, negu jie pajėgia parašyti, tai kaltas skaitytojas. Lietuviškai knygai pinigų, rodos, neturėtų trūkti. Vargu ar pateisinama ir laiko stoka: knygai perskaityti pakanka 10 valandų, o rašytojui jai parašyti reikia bent tūkstančio valandų... Rašytojas, nelengvai ir daug dirbąs, privalo bent moralinės paramos. Jis turi žinoti, kad jo raštai nėra rašinėliai, kurie gali būti ir kurių lygiai galėtų nebūti. Pagaliau sunku rasti tokį rašto maniaką, kuris rašytų ir rašytų, aiškiai žinodamas, kad jo rankraščiams nebus lemta išvysti knygos pavidalo.

Laisvasis mūsų rašytojas sukuria žymiai daugiau, negu kad išleidžiama. Mūsų visų pareiga sutelktinėtis pastangomis sumažinti tų rankraščių skaičių, paverčiant juos knygomis.

Iš Benio Babrausko paskaitos "Lietuvis rašytojas Amerikoje ir jo knyga", skaitytos Antrajame Kultūros Kongreso literatūros sekcijoje 1962 m. Čikagoje.

Ištraukos iš Jeronimo Ignatonio romano „Lūžiai“:

Rašytojo galia

ŠEŠTADIENIO PAVAKARYS... Prieš mane guli ant stalo rašomoji mašinėlė. Raidžių, skaitmenų ir ženklų rinkinys. Hm! ar ne juokinga? Ji guli ir tyli. O ji gali sukelti pasaulyje audras, ji gali sunaikinti žmonių milijonus, ji gali iššaukti iš kito pasaulio dvasių kalbas! Bet ji guli ir tyli.

Ir aš žiūriu į ją sutvėrėjo akimis. Aš žinau, kad ji be mano valios, išminties ir jausmo nieko nekalbės. Kad ji kalbėtų, reikalinga jai košės, smegenų, kad ji rašytų — reikalinga jai valios, ir kad turėtų ką rašyti — ji turėtų ir širdį. Deja, ji neturi nei smegenų, nei valios, nei širdies. Aš, tik aš galiu jai įsakyti prakalbėti žmogaus vardu!

Žiūriu iš aukšto, su panieka į ją ir galvoju: — ko vertas tvarinys be proto, valios ir be širdies?

Džiaugsmas ir pasididžiavimas apima mane, jog aš turiu įrankį, kuriam galiu įsakyti, kad jis prakalbėtų mano protu, mano jausmais! Mano žodžiai gali tapti gyvi ir kalbėti šimtmečiais kartų kartoms! Ir mano vardą su pasipiktinimu ar pagarba, ar pašaipa ilgai minės.

Skaitytojas be knygos

— ... Jau dešimti metai, kai aš gyvenu namuose be lietuviško žodžio, ir penkti metai, kaip visiškai apakau. Gyvenu pas savo sūnų. Ar ne keista — gyvenu pas savo sūnų be lietuviško žodžio!... Ir ta tiesa ateina paskubom, kada šeima sulipdoma iš dviejų skirtingų tautybių, ir dar plus — svečioje šalyje!... Kol aš dar regėjau, palaikiau ryšius su savaisiais. Prisišotindavau pasikalbėjimais sekmadieniais prie bažnyčios, susirinkimuos ar šiaip iškiliose šventėse. Skaičiau laikraščius ir lietuviškas knygas ir nesijaučiau vienišas... Aš jaučiausi savo širdyje turįs Lietuvą. Bet, kai fabrike išplikino man akis karšti dūmai, viskas nutrūko, likau užmirštas ir niekam nereikalingas. Niekas man neskaitė nei lietuviškų laikraščių, nei lietuviškų knygų... Aš čia nemanau peikti savo sūnaus. Jis man yra geras vaikas, gerai užlaiko ir daug padeda... Bet ir pats nesupranta, ko jam trūksta. Kad nors vieną žodelį jis tartų lietuviškai! O mano Dieve, dienų dienas, naktų naktis be gyvojo Lietuvos šaltinio! Be gyvybės versmės. Gyvu la vonu tapau...

Žodžių galia

— Ar tamsta nejauti tų žodžių galios, jų šventumo? Štai va, aš vaikštau svetimame kambaryje, lyg nebūčiau aklas... Ačiū tamstai, pone Rimvydai, ačiū. Šiais keliais posmais tamsta mane vėl grąžinai ten, iš kur mes kilome, ir visa širdimi ir siela trokštu ten ir grįžti.

DIDŽIUS DARBUS ATLIEKA TIK TIE, KURIE DIRBA

Apmąstymas, užbaigus Laisvės Kovos Metus

VACLOVAS KLEIZA

Vėl prisegėme naują kalendorių prie sienos. Kai kurie jo jau nebesegė, kitiems jis bus paskutinis kalendorius. Gyvenimas vietoje nestovi, jo nesustabdysi.

Senąjį kalendorių metame laukan, nes jis jau atliko savo užduotį. Paskutinė proga perversti jo lapus. Jie prašneka į mus įvairiai, neramiai, skubotai. Ateitis įvertins praeitį, mes dar tebesame tų metų išpūdžiuose, neobjektyvūs, apsvaiginti pasisėkimų ir nuvilti tų momentų, kurie mummyse sukėlė liūdesio, baimės bei abejonių aidus.

Tai buvo priešingybių metai. Mus baimino demonstracijos ir džiugino jaunimo išsiveržimas padėti savo artimui bei aktyvus jo įsijungimas į politinį gyvenimą. Kai žudiko kulka nutraukė gyvybės siūlą, nedrebanti mediko ranka pailsusią širdį keitė gyvenimu plakančia širdimi. Viename pasaulio krašte kovos lauke krito tūkstančiai, kitame nesutarėme dėl stalo formos. Dažnai nematėme skurdo ir vargo tamsiose miestų gatvėse, tačiau pajėgėme stebėtis pilku mėnulio paviršiumi. Minėjome sukaktį kovodami, bet kovojome su broliu, o ne su priešu. Tai buvo kraštutinumų metai.

* * *

Mums jie turėjo būti ypatingi metai, nes prieš 50 metų tauta pajėgė tarti drąsų žodį. Jiems pradėta ruošti gana anksti, kas mūsųose yra neįprasta. Sudėta daug vilčių ir suprojektuota didžiųjų planų. Esame pratę vartoti skambius šūkius ir naujus vardus. Todėl ir tiems metams parinkome specialų vardą. Paskelbėme juos Laisvės Kovos Me-

Paminklas žuvusiems už Lietuvos Nepriklausomybę; prie Jaunimo Centro Čikagoje (nuotrauka Algimanto Kezio, S. J.).

tais. Bet ar Laisvės Kovos Metų vardas tiko tik praėjusiems metams? Kuo ta kova pasižymėjo? Ką ji turėjo akcentuoti? Išryškinti? Ar nebuvo dar kartą parodyta, jog vien vardų ir sukakčių neužtenka?

Metai kuo nors ypatingu nepasižymėjo, reikiamo entuziazmo ir pasiryžimo mummyse neįžiebė. Turėjome didesnių bei mažesnių susibūrimų, tačiau jie būtų vykę bet kuriuo atveju, nes esame tradicijos žmonės. Neklysimė teigdami, jog žygis į Jungtines Tautas ar Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas daug daugiau kibirkščių ir judėjimo mummyse sukėlė negu visos kalbos ir svajonės apie Nepriklausomybės sukaktį.

Ruošėme standartinius ir nestandartinius minėjimus sukakties šešėlyje. Kai kurie jų prašoko kasdienybę, kiti ir to nepajėgė pasiekti. Kaltininkų neieškome, nes tie minėjimai — mūsų visų minėjimai. Jei galime ką kaltinti, tai tik save, jog dar ligi šiol nesame pilnai supratę minėjimo reikšmės bei užduoties. Per paskutinius 20 metų esame padarę tik vieną teigiamą žingsnį minėjimų srityje. Jie pasidarė šiek tiek trumpesni, nors ne visada. Tačiau nepajėgiame apžvelgti minėjimų pobūdžio ir tikslo. Kodėl tuos minėjimus ruošiamo? Kam jie skirti: mums ar kitiems? Ką jais akcentuojame: politinį — laisvės kovos momentą ar kultūrinį - meninį, išskeldami savo laimėjimus tose srityse?

Jei jie skirti mums, minėjimai įgauna vieną pobūdį. Ruošiant kitiems, reikia atsižvelgti į jiems priimtas formas ir priėjimo būdą. Minėjimui esant politine demonstracija, politiniu momentu reikėtų ir ribotis. Norint parodyti kultūrinius bei meninius laimėjimus, jau tenka ieškoti kitų formų. Gerais pavyzdžiais galėtume laikyti žygio

į Jungtines Tautas pobūdį ir Čikagos Lietuvių Operos choro ruošą *Verdi Requiem*. Gi dabar esame viską suplakę į vieną puodą, ir dažniausiai iš mūsų minėjimų gaunasi mišrainė.

O ir pats pasiruošimas bei minėjimo suplanavimas reikalauja įgudusios rankos. Bet ne visuomet ją matome. Klystame, jei galvojame, jog minėjimui suruošti užtenka pakviesti kalbėtoją, porą svetimtaučių, chorą ir solistą. To neužtenka. Kur visas minėjimo apipavidalinimas, meninis įrėminimas, pravedimas?

Čia sustosime. Minėjimo pravedimas. Gal geriau, bet kokio platesnio susibūrimo pravedimas. Dažnai geriausi mūsų minėjimai tampa nevykusio pravedimo aukomis. Kažkaip yra įsigyvenusi nuomonė, jog tas, kuris ruošia minėjimą, turi jį ir prvesti. Jei apsidairysime gyvenamojo krašto aplinkoje, pastebėsime, jog taip nėra. Pravedimas yra menas ir mokslas. Jam reikia pasiruošti ir sugebėti. Niekas neatims garbės ir nuopelnų tam, kuris vadovauja organizacijai ar ruošia minėjimą, jei jis kukliai minėjimo pravedimą perduos tam, kuris šioje srityje sugeba ir pajėgia. Bet dar ligi to mums toli...

* * *

Tačiau čia nešventos mintys ir netinka garbingos praeities apdūmojimams. O vis tik praėjusiais metais įrodėme, jog didžiūs darbus atlieka tik tie, kurie dirba, bet ne tie, kurie tik planuoja. Ko ko, bet planų ir didžiųjų užsimojimų tiems metams tikrai netrūko. Buvome surašę ilgus sąrašus ir pasiryžę kalnus nuversti. Jei būtume juos visus įvykdę, nebūtume turėję laiko ir kovai. Deja, suplanavome, bet vykdyti jau neįstengėme. Ne mūsų vadai čia kalti. Mes esame kalti, nes nemokame ir nenorime dirbti.

Savo nesugebėjimus organizuoti bei vykdyti bendrą darbą įrodėme nepajėgumu surinkti nei trečdalis tos pinigų sumos, kurią buvome užsibrėžę metų pradžioje. Jungtinis Finansų Komitetas dirbo daug. Bet mes nedirbome. Visuomenė buvo kurčia, tvirtai užsisiuvusi savo kišenės. Tas dar kartą parodė mūsų institucinio susiorganizavimo lėkštumą bei nelogiškumą. Tarp dviejų auklių ir vaikas be galvos liko. Pagrindinis tiks-

las mums dažnai pasidaro šalutiniu, o savo asmeninių interesų saugojimas bei senos tradicijos išlaikymas esminiu. Kol vadovaujančios institucijos neparodys pakankamo subrendimo ir nepajėgs atrasti bendros veiklos formulės, tol ir mūsų darbas bus panašus į karuselę, kurioje daug sukamės, bet iš kurios niekuomet toliau nepajudame.

Orbita yra pasidariusi labai populiariu žodžiu. Galėtume jį pritaikinti ir savai veiklai. Turime VLIKo orbitą, turime PLB orbitą, turime ALT orbitą. Visa problema yra ta, kad tos orbitos daugiau mažiau sukasi apie save, o ne apie tai, ką rezoliucijose ir memorandumuose deklaruojame. Yra naivu tikėti, kad tos orbitos kada nors atras bendrą žvaigždžių taką, bet svajoti galima, galima ir tikėti. Juk žmogus jau ir mėnulį pasiekia...

Nors niekuo ypatingu tų metų ir neatžymėjome, tačiau gyvenimas buvo judrus, visuomenė lietuviškaisiais reikalais domėjosi. Tautinių šokių šventė ir PLB seimas sutraukė mases. Teatro festivalis įnešė naujo vėjo, nors kokybiniai neprašoko mėgėjų lygio. Knygų lentynose matėme naujus leidinius, meno parodose, koncertuose ir literatūros vakaruose netrūko žiūrovų. Bet tai kasdienybė, tai judėjimas iš įpratimo. Naujo, didingo, sukaktį įamžinančio, nepalikome.

* * *

Ką nors vertinant, esame pripratę prie skaičių ir pažymių. Praėjusius metus kaip Laisvės Kovos Metus vertintume trejetu su pliusu, nes sukaktuviniai metai pačios sukakties pilnai neišryškino ir mūsų priekin nepastūmėjo. Vertiname su pliusu, nes kai kur buvo bandoma ieškoti naujų kelių, o tai jau džiugu. Jei praėjusius metus vertiname tik kaip 1968 metus, neskirdami jiems sukaktuvinių metų svarbos, juos galėtume įvertinti ketvertu. Tradicijos buvo tęsiamos, atgal nežengėme, tačiau, gaila, visi mūsų didieji susibūrimai nepraėjo be asmeniškumo dūmų ir kartelio. Be to, vieni kitiems nepajėgėme parodyti pakankamai pagarbos ir artimo meilės. Tad pliuso prie keturių rašyti negalime, nes vis dar nemokame suvaldyti savo aistrų ir ambicijų. O kada išmoksime?

**JOKŪBAS
DAGYS,
ŽMOGIŠKU
NUOTAIKŲ
VAIZDUOTOJAS**

Jokūbo Dągio talentas glūdi tame, kad jis nuostabiai sugeba medyje ar bronzoje išgauti žmogaus nuotaikas - nusistatymus savo paties ir kitų atžvilgiu. Jo skulptūrų veidų bruožuose ir kūno linijose atsispindi ištisas žmogaus gyvenimas, tiek jojo tragiškoji, tiek komiškoji pusė: viltis ir neviltis, džiaugsmas ir skausmas, nuostaba ir nuobuodolys, nuovargis ir darbo įkarštis, vaiko baimė ir donkichotiška drąsa.

Pradėjęs kurti ir dalyvauti parodose dar nepriklausomoje Lietuvoje, savo kūrybinį potencialą išskleidė atvykęs Kanadon, kur nuo 1954 m. galėjo pilnai atsiduoti kūrybiniam darbui. Jo darbų buvo išstatyta įvairiose Kanados Skulptorių Sąjungos, Kanadiečių Karališkos Meno Akademijos, Ontario Dailininkų Sąjungos, Montrealio Dailės Muziejaus ir kitų ruošiamose parodose.

Šiame "Laiškų Lietuviams" numeryje — pačių naujausių Jokūbo Dągio medžio skulptūrų nuotraukos (viršelio I psl., 53, 60, 66 ir 67 psl.). Šiame puslapyje: "Sūnau, tu mane palieki?".

LAISVAS ŽMOGUS EINA, KUR TIK NORI

Prasimanytais "nusikaltimais" apkaltinto kunigo
pamokslas iš Lietuvos

*Iš okupuotos Lietuvos mus pasiekė vieno
kunigo ne per seniausią pasakytą pamoks-
lo tekstas, kuris čia spausdinamas, išlei-
džiant tik datas ir vietovių vardus.*

*Lakštingalėli, mielas paukšteli,
Kodėl nečiulbi anksti rytelį?
Kaip aš čiulbėsiu anksti rytelį?
Piemens išdraskė mano lizdelį—
Ir išnaikino mažus vaikelius.*

Kelis kartus teko pagirst, kad bus blogai
— klius — bus liūdnas galas. Už ką tos
pranašystės buvo skleidžiamos?

Vaikai eina į bažnyčią! Net prie alto-
riaus!

Galvojau, koks čia gali būti prasikalti-
mas? Ir kuomi aš galiu būti kaltinamas?
Juk laisvė! Vieni eina į kiną, kiti laksto gat-
vėj, tretis vasarą eina į daržus, kad pasirau-
tų daržovių, medaus pasikoptų ir taip to-
liau. Visur eina, jie nuo manęs nepriklauso.

Laisvas žmogus eina, kur tik nori.

Bažnyčia — tai nėra užteigęs namas ar
restoranas, kuriame prieškambaris skiria-
mas juodukams, o puošni salė baltukams.
Klūpi — sėdi — stovi, kur kam patogiau.
Jei kas įdomaujasi kunigo malda ir jo veiks-
mais, prašomi kuo arčiau prie altoriaus. Juo
labiau, kad klebonas negali skaityti, kad vi-
si girdėtų — nėra mikrofonų! Tiesa yra, bet
neleidžiama naudotis. Nėra maldaknygių,
kad galėtų visi kartu skaityti su kunigu ir
sekti pamaldų eigą.

Ir koks čia prasikaltimas? Juk pavojaus
nėra, kad kunigas užkrės. Ačiū Dievui, tu-
berkulioze neserga. Bet ne! Ne dėl to nori-
ma (vaikus) nutolinti nuo kunigo, bet kad
kunigo nepažintų, kad melas ir šmeižtas
vaikų širdyse prigyto, kad jaustų neapy-
kantą kunigams ir Bažnyčiai...

Bet reiks trumpiau.

Nutarta atsiskaityti — ir tai žiauriausiu

būdu. Nesiskaitant su jokia žmogiška mo-
rale.

Kaip aiškino vaikučių motinos, iš vaiku-
čių išreikalauti pareiškimai.

Pareiškimai išreikalauti — padiktuoti,
nėra pareiškimai.

Jų vertė, kaip sakoma, atsiprašant... jie
neturi jokios juridinės vertės, o apkaltinti
kunigą pilnumoj "užtenka"!

Keista ir nesuprantama, kodėl nuo tėvų
ir motinos pareiškimai buvo slepiami? Kiek
teko girdėti, net apgaulė buvo parodyta.
Buvo pasakyta, kad pareiškimai N. mieste,
o kai motinos nuvažiavo į N., pasirodė, kad
ten jų nebuvo! Trumpai ir aiškiai pasakant,
sumeluota! Tikintis nemeluoja, nes jį saisto
Dievo prisakymas: "Nemeluok". Na, o neti-
kinčio nesaisto.

Kaip ten bebuvo, viskas pasiekė pačias
viršūnes.

... metų ... mėn. ... d., raštu Nr.

buvau pašauktas pas Religijų Reikalų įga-
liotinį Lietuvos TSR-je.

Nuvykęs pasijutau ne kažkaip, nes bu-
vau keistai paklaustas: "Na, jautiesi, kaip
katė pieną sulakusi?!"

Atsaciau, kad jaučiuos normaliai, nes
niekam nieko pikto nepadariau.

"Tur būt, girdėjai?"

Atsaciau: "Taip. Girdėjau! Eina gan-
das!"

"Organizatorius! Suorganizavai!"

Atsaciau, kad aš nieko — joks organiza-
torius: "Aš nieko neorganizavau".

"Štai pareiškimai!"

Atsaciau, kad pareiškimai nėra teisėti,
nes jėga, prievarta išreikalauti! Net padik-
tuoti!

"Ar nežinai įstatymų?!"

"Tokių įstatymų, kurie vaikams drau-
džia prieiti prie altoriaus, aš negirdėjau.
Žodinis įstatymas — nėra įstatymas! Štai

faktas! ... m. ... mėn. ... d. Tamsta išaiškinote, kad likusios medžiagos nuo bažnyčios statybos priklausė Valstybei, o pasirodė visai kitaip! Štai! Prašau Lietuvos TSR Aukščiausiojo Teismo nutarimą! ... m. ... mėn. ... d., Civ. Byl. Nr. ... nutarimas. Aiškiai sakoma: "Kadangi Bažnyčios Komitetas pirkto bažnyčiai statybines medžiagas, taigi likusios medžiagos priklausė Bažnyčios Komitetui ir Komitetas galėjo jas parduoti!"

Įgaliotinis atsakė, kad Teismas nekompetentingas taip aiškinti!

"Na, jei Tarybinis ir tai Aukščiausias Lietuvos Teismas nekompetentingas aiškinti faktus, tai nėra ko ir kalbėti".

"Nepilnamečiai!"

Atsakaiu, kad kiekvienas pakrikštytas yra lygiateisis Bažnyčios narys. Jei Tamsta pripažįstate nepilnamečių vaikų pareiškimus, tai tuo pačiu turite pripažinti, kad jie yra sąmoningi.

"Kaip bus su vaikais?"

Atsakaiu, kad nežinau.

Tai pagirdęs, smarkiai supyko: "Užteks sofizmų! Kaip bus su vaikais?"

Atsakaiu: "Jei tėvai ir vaikai norės — ateis, aš jų varyt negalėsiu!"

Bet užteks smulkmenų.

Noriu atkreipti dėmesį į girdimus gaudus, grasinimus. Aš pareiškiu, kad jokie grasinimai man nebaisūs. Aš tik noriu atlikti savo pareigas. Kaip tinka kunigui. Jei atsiranda prietaringų, kurie tiki — ir seniau tikėjo raganoms ir jas kankino, degino — tesprendžia, kaip atsiskaityti su manim. Aišku, kaip nori, taip gali padaryti. Jų rankose visi kozeriai — visos teisės, o jei trūks ta, tuč tuojau gali žodžiu padiktuoti — paskelbti. Faktas (kuris tai įrodo) — likusios nuo pastatytos bažnyčios medžiagos.

Jei jie tiki, kad aš esu stabdžiu, formuojant naują žmogų, tepareikalaus iš manęs paskutinio prakaito, net gyvybės; bet aišku, kad nei aš, nei Bažnyčia nesame stabdžiai.

Kam tiek sielojasi — niršta? Kokia priežastis? — Nepasiseikimas! Aišku, kad yra tokių, ant kurių nekrenta nei mano kaip kunigo, nei Bažnyčios šešėlis, o įvyko tai, ko nenorėtasi ir girdėti. Patys gerai girdite: plėšimai praeivių, išprievartavimas, šaudy-

mas į traukinėlį, bičių plėšimas, pasikorimas devintokės... Bet užteks. Aišku, kad kunigas — Bažnyčia bėra stabdžiu.

Kokiomis priemonėmis kovojama su mumis? — Jėga, visiems žinoma. Jų rankose visos priemonės, mes net ir žodžio neturime galimybės laisvai pasakyti, nes tai bus agitacija. O žiūrėkite, pas mus patys veržiasi, nors ir žino, kad bus viešai paniekinti. Taigi, aišku, Dievo malonė veikia. O jei kas sako, kad N. klebonas paveikia, tai tikrai stebėtis reikia. Ir yra kuo! Jų kelios dešimtys, jų rankose viskas, o klebonas vienas — be jokių priemonių paveikia.

Taigi, teatveria akis! Tepagalvoja, kad čia veikia ne klebonas, o per jį Dievo malonė, gaivinanti ir stiprinanti.

Kai kas norėtų, kad aš išblaškyčiau — nueičiau jiems į talką. Keisti norai! Jei jau mano protas aptemtų ir tamsybėse pradėčiau klaidžioti, tai ne tik asilai, bet ir avinai pradėtų juoktis ir džiaugtis. Bet to nesulauks, nes Dievas man davė protą!

Žinoma, dvikova nelygi. Aš beteisis ir bejėgis, gali nugalėt, bet tik nenormalus galės iš to juoktis ir džiaugtis. Ir kokia gali būt garbė, jei ginkluotas nugali beginklį ir beteisį gintis.

Viena noriu pažymėt ir atkreipti dėmesį: kad nepultumėt į paniką, girdėdami mano adresu grasinimus, kad neužmirštumėt Kristaus žodžių: "Leiskite mažutėliams ateit pas mane!"

Mes turime eiti dar uoliau, glaustis prie Kristaus dar meiliau, nes tik Jis Meilė, Tiesa ir Šviesa.

Jei Dievą pažintų, jei meilės turėtų — nes Dievas — tai Meilė — tikrai taip niekšišškai nesielgtų.

Kiek žodis bus vertas ir nebus atšauktas, o už pagirstų žodžių kartojimą ar nebūsiu pasmerktas, bent per paskutinį pasikalbėjimą? (Red. — gautame tekste taip parašyta; jo prasmė nelabai aiški.)

Bet kas bus, jei motinos ves į bažnyčią savo sūnelius ir dukreles, o kunigas išvarinės? Nuo altoriaus pradės, o prie durų baigs. Bet ne! To jau nieks nesulauks!

Prie Dievo — Kristaus dar arčiau! Glauskimės dar meiliau, o Jis sustiprins, apšvies, suteiks išminties, ir mes būsime tokie geri, kad dėl mūsų niekas neliūdės!

BAŽNYČIOS POKALBIS SU VISAIS

Antrojo Vatikano susirinkimo temomis - 5

ALFONSAS GRAUSLYS

Pradėdami šiuo straipsniu, iškelsime visą eilę tų teigiamų idėjų, kurios kilo II Vatikano susirinkimo metu ir kurios tiesioginiai ar netiesioginiai yra paskelbtos jo dokumentuose. Tas idėjas bei jų pagrindus reikia visiems pažinti, nes, tik jas pažinus, bus suprantamos įvykusios ar vykstančios reformos.

Pasisakydami už tas naujas idėjas bei nuotaikas, mes nesakome, kad visa, kas buvo prieš Susirinkimą, tebuvo vien smerktina klaida. Daug buvo gero ir praeityje, o kas, šiandieniu supratimu, nebuvo taip gera, tai dėl pažinimo stokos (juk žmogus taip ribotas ir ne kartą jis tik per šimtmečius pažengia vieną žingsnį pilnesnės tiesos link!) buvo daroma įsitikinimas, kad tarnaujama gėriui. Tačiau nemaža tų daugiau ar mažiau gerų (o kartais ir visai netinkamų bei krikščionybei prieštaraujančių) praeities pasireiškimų, buvo suprantami ir priimtini anų laikų dvasiai bei mentalitetui. Juk ir krikščionėjimas vyksta labai lėtai, trukdomas nukrikščionėjimo laikotarpių.

Nauji laikai bei nuotaikos ir pats nesėkmingumas, senais metodais skelbiant krikščionybę, vertė Bažnyčią ieškoti naujų kelių. Jungdama savyje dievišką ir žmogišką pradą, netobulų bei klystančių žmonių valdoma Bažnyčia visada turi ieškoti vis tobulesnių priemonių ir metodų savai pasiuntinybei įvykdyti. Ji turi klausytis laiko dvasios ir nedelsdama vykdyti tos dvasios reikalaujamas būtinas reformas, nes, vieno teologo žodžiais tariant: "Ar nėra mūsų pagrindinė nuodėmė nematyti laiko dvasios reikalavimų tuo metu, kai jie kyla?"

Pažinę Susirinkimo idėjas ir supratę, kad daromos reformos tikrai yra žingsniai sveikos pažangos bei tobulėjimo keliu, mes nemanome, kad jos yra paskutinis žodis. II

Vatikano susirinkimo dokumentai nėra pats tobiliausias Bažnyčios žodis šiandien, nes jie sudaryti kompromiso keliu. Reikėjo sutaikinti pažangios Susirinkimo daugumos nuotaikas bei reikalavimus su konservatyvia, bet iki tol kone visagalės Romos kurios palaikoma mažuma. Kompromisas, tiesa, laikinai apramino vienus ir kitus, bet tik retai jis tebūna pats geriausias sprendimas. Dar rečiau jis sutampa su idealia gyvenimo reikalaujama tiesa. Prie šiandieninio gyvenimo tempo besikeičiančios gyvenimo sąlygos vis reikalauja naujų artimesnių gyvenimo tiesai sprendimų. Tik suvokdama besikeičiantį pasaulį, Bažnyčia galės prakalbėti į jį tokiais žodžiais, kuriuos jis supras.

Tos naujos idėjos yra gairės, nustatančios dabartinį ir artimos ateities Bažnyčios gyvenimą. Jos turės nustatyti ir kiekvieno paskiro krikščionio kataliko gyvenimo būdą. Dar reikia pridėti, kad su II Vatikano susirinkimo idėjomis pasikeitė ir visas katalikų galvojimas. Jei prieš tai religinis katalikų galvojimas, ypač truputį tolimesnėje praeityje, buvo viršlaikinis, abstraktus, mažai besiskaitęs su apčiuopiama žmonių gyvenama tikrove, tai dabar gimė faktais remiamas, Bažnyčios istorijos duomenimis pagrįstas galvojimas.

Ne visos II Vatikano susirinkime priimtose idėjos bei nuostatai yra visai nauji ir tik mūsų laikais atrasti. Nemaža jų dalis buvo žinoma bei praktikuojama jau pirmaisiais krikščionybės amžiais, o kita dalis buvo ne kartą keliama Bažnyčios istorijos eigoje. Kai kurios, pamirštos ir apdulkėjusios, paskutiniame susirinkime buvo naujai išryškintos. Naujos, panašiai kaip ir pamirštos, faktiškai jau kelis dešimtmečius prieš II Vatikano susirinkimą buvo skelbiamos ateiti

numatančių teologų raštuose. Plačia prasme, tie teologai ruošė medžiagą tam visuotiniam susirinkimui ir didele dalimi nulėmė jo darbų kryptį. Nežiūrint kai kurių netobulumų bei trūkumų, randamų II Vatikano susirinkimo dokumentuose dėl neišvengiamo kompromisų ieškojimo, šiuo susirinkimu tiek daug pasistūmėta sveikos pažangos keliu, kad, normaliai imant, reikėtų daug šimtmečių tokiai evoliucijai įvykdyti. Teisingi yra jau po Susirinkimo mirusio žymaus olandų vyskupo W. M. Bekkers (vadinamo Olandijos Jonu XXIII) žodžiai, kad "visoje Bažnyčios istorijoje niekada nėra tokiu trumpu laikotarpiu tiek dalykų įvykę, kiek jų įvyko mūsų laikais".

Viena įdomių II Vatikano susirinkimo idėjų yra Bažnyčios išpareigojimas ir katalikų įpareigojimas pokalbiui, ypač su tais krikščionimis, kurie yra šalia Katalikų Bažnyčios. Kadangi ši idėja pirmiausia ir labiausiai pradėta praktikuoti, todėl ją pirmiausia ir pasvarstysime.

IŠ MONOLOGO Į DIALOGĄ

Susiduriant su skirtingai galvojančiais, yra galimas trejopas reagavimas: 1) skirtingą galvojimą pulti ir kritikuoti, 2) sąlyčio vengiant, visai nesikalbėti arba 3) bendrauti ir kalbėtis.

Katalikų Bažnyčia II Vatikano susirinkimo metu apsisprendė už tą paskutiniąją galimybę. Prasidėjo Bažnyčios pokalbis su visu pasauliu. Aukštesnio ir net aukščiausio laipsnio dvasiškija išpareigojo kalbėtis ir tartis su žemesnio laipsnio dvasiškiais ir pasauliečiais. Bažnyčia pradėjo kalbėtis, su kitais krikščionimis ir nekrikščionimis, su netikinčiais, su kovojančiais prieš kiekvieną religiją komunistais ateistais. Toji Bažnyčia, kuri kitaip galvojančius šimtmečiais smerkė — bent kai kada per greitai ir neteisingai, nes kaltinamųjų neišklausydavo, ir kuri, nuo pasaulio savam gete užsidedariusi, į jį tik kalbėjo, bet nesikalbėjo, savo ryžtu kalbėtis su visais perėjo iš gynimosi padėties į ofenzivą.

Paskutiniaisiais šimtmečiais Bažnyčia, pasaulio atžvilgiu, buvo monologo stovyje, nes josios autoritetas, jos pačios ir jos narių supratimu, vienas tegalėjo kalbėti ir

įsakinėti, o visiems kitiems reikėjo klausytis ir paklusti. Kalbėjimasis su visais atrodė nesutaikomas su ta iš viduramžių paveldėta aristokratine nuotaika bei vis stiprėjančia autoritetine valdymo forma. Toks kalbėjimasis anais laikais būtų padvelkęs suniekinančiu pasižeminimu ir nulipimu nuo autoriteto sosto.

Šitokia nuotaika, bent iš dalies, buvo pradėjusi apsikrėsti ir žemesnioji dvasiškija. Tik prisiminkime, kaip nepalankiai mokyklų kapelionai žiūrėdavo į tuos mokinius, kurie, bandydami užmegzti pokalbį su jais, imdavo juos klausinėti, išreikšdami savo religines abejones. Tokie mokiniai ne kartą jų buvo laikomi įtartinais tikėjimo atžvilgiu, jų klausimai nebuvo rimtai imami ir ne sykį juokais verčiami. Neaiškiais sumetimais paremtas apaštalo Povilo nurodymas korintiečiams, kad "moterys bažnyčioje tegul tyli" (1 Kor. 14, 34), liko pritaikytas visiems krikščionims pasauliečiams.

Tad po šimtmečių nesikalbėjimo bažnytinio gyvenimo oficialioje plotmėje II Vatikano susirinkimo ryžtas kalbėtis ir tartis, ieškoti artumo ir sugyvenimo su visais padvelkė evangelijose skelbiamos krikščionybės viltingu rytojumi. Kadangi tasai Bažnyčios ryžtas liko įamžintas Susirinkimo paskelbtais dokumentais, tad mums reikia bent trumpai pažvelgti į tuos dokumentus.

Apie Bažnyčios abipusį pokalbį — dialogą su savais krikščionimis — kalba dogminė *Konstitucija apie Bažnyčią*. Tos konstitucijos IV skyriuje apie santykius su ganytojais sakoma, kad pasauliečiai "tepareiškia jiems savo reikalus ir pageidavimus su ta laisvės ir pasitikėjimo dvasia, kuri dera Dievo vaikams ir broliams Kristuje. Turimos žinios, patyrimas ir prestižas pasauliečiams leidžia, o kartais net uždeda pareigą pareikšti savo nuomonę apie dalykus, liečiančius Bažnyčios gerovę... Pašvęstieji ganytojai... tesinaudoja jų išmintingu patarimu... atidžiai tesvarsto Kristuje pasauliečių pateikiamus planus, siūlymus ir pageidavus" (*II Vatikano susirinkimo dokumentai*, lietu. vertimo I dalis, 66-67 psl.).

Kitoje konstitucijoje *Bažnyčia dabartiniame pasaulyje* ypač stipriai pabrėžiama būtinumas pokalbio, kuris "reikalau-

ja ypač pačioje Bažnyčioje ugdyti tarpusavio įvertinimą, pagarbą ir sutarimą, pripažįstant įvairius teisėtus skirtingumus, kad užsimegztų vis vaisingesnis pokalbis tarp visų, priklausančių vienai Dievo tautai, ar jie būtų ganytojai ar kiti jos nariai. Juk kas tikinčiuosius jungia, yra stipriau už tai, kas juos skiria... Siekdami tokio pokalbio, kuris vadovautųsi vien tiesos meile ir drauge būtų deramai išmintingas, iš savo pusės mes neišskiriame nė vieno... visi esame pašaukti būti broliais..." (*II Vatikano susirinkimo dokumentai*, I, 277-278 psl.).

Tiesioginių ar netiesioginių užuominų apie Bažnyčios dialogą su pasauliu yra ir kituose II Vatikano dokumentuose. Popiežiaus Pauliaus VI tvirtinimu, šis dialogas yra toks esminis šiandienei ir ateities Bažnyčiai, kad savo enciklikoje *Ecclesiam suam* (1964) jis rašo: "Bažnyčia privalo pasisavinti dialogą su pasauliu, kuriame ji gyvena. Bažnyčia turi virsti žodžiu, pasiuntinybe, pokalbiu. Tai vienas svarbiausių išeities taškų šiandiniame Bažnyčios gyvenime".

POKALBIO TEIGIAMUMAI

Bažnyčia, šimtmečiais užsidariusi savyje, vien monologu ir nurodymais bei įsakymais kalbėjusi į pasaulį, buvo pasidariusi jam tolima, svetima ir nesava. Žmonės buvo pamiršę, kad jie ne vien priklauso Bažnyčiai, bet, kad jie patys yra Bažnyčia. Bažnyčios vienpusiškas monologas juos padarė pasyviais. Pokalbis gi ugdo aktyvumą. Nenuostabu, kad pažangūs Olandijos vyskupai savo krašte turi daugybę pasikalbėjimų būrelių, kur žmonės gali išsikalbėti visais rūpimais religiniais klausimais. Tokie būreliai, anot vyskupo W. Bekkers, yra naujas būdas religiją išgyventi ir Bažnyčioje dalyvauti.

Nepamirškime ir to, kad, anot Šv. Rašto, Šv. Dvasia nužengė ant pirmųjų krikščionių Bažnyčios atstovų liežuvių pavidalu. Priklausome prie Bažnyčios, skelbiančios evangeliją. Geriausias gi skelbimas šandien vyksta dialogu. Jis geriausias, nes per jį pasiekiami tie, kurie nė neateina į bažnyčias.

Kunigo - darbininko H. Perrin liudijimu, pokalbis religiniais ar šiaip esminiais gy-

venimo klausimais daugeliui yra taip aktualus, kad jis savo raštuose pasinaudojo prancūzų rašytojo G. Duhamel žodžiais: "Leiskite vyrui, kuris jus gatvėje sulaiko, prašydamas ugnies cigaretei, tik dešimt minučių pakalbėti; jis jus pradės klausiti apie Dievą".

Įvairių Bažnyčių krikščionys yra nutolę vieni nuo kitų ir negali suartėti iš dalies dėl abipusio nepažinimo. Nepažinimas paprastai yra lydymas prietarais, šmeižtais ir neteisybėmis persunkto "pažinimo". Tik bendravimas bei dialogas, daugindamas pažinimą, gali tarpusavę atmosferą apvalyti nuo tų liguistų mikrobo. Tik per dialogą įvairių konfesijų krikščionys pamato, kad juos skiriantys grioviai, nėra jau taip gilūs ir neperžengiamai platūs. Jie pamato, kad daug daugiau dalykų juos jungia, negu skiria. Pokalbyje net gali pradėti aiškėti, kad ne visai tikslu kalbėti apie grįžimą į Tėvo namus, nes visi per krikštą priklauso Dievo tautai ir Kristui. Dialogas ruošia kelią pilnai krikščionių vienybei. Geros valios skirtingų konfesijų krikščionys tokiu pokalbiu dabar jau dvasiniai praturtėja, pasinaudodami vieni kitų išvalgomis.

Nesikalbant ypač su tikėjimo priešais, galima buvo sudaryti išpūdį, kad Bažnyčios atstovai jų bijo, nes nepasitiki krikščioniškos tiesos įtikinamumu ir jos pagrindų stiprumu. Dialogas gi yra stipraus tikėjimo išraiška. Tai pasitikėjimas krikščioniškos tiesos galia.

Nesikalbėjime su tikėjimo priešais iš dalies slypėjo ir artimo meilės stoka, nes "tas, kuris turi gyvenimo žodžius ir jų toliau neperduoda, yra panašus tam, kuris, badui aplinkui siaučiant, sėdi prie pilnų aruodų ir leidžia žmonėms prie savo durų badu mirti" (E. Heilo). Dialogas yra artimo meilės išraiška, nes žmonės alksta ne vien tik duonos, bet ir tiesos, kuri, visą jų gyvenimą įprasmindama, padaro jį pakenčiamą.

Be dialogo joks tikras apaštalavimas nėra galimas. Nors pačiu nuoširdžiu bendravimu žmonės daro vieni kitiems įtakos, tačiau, norėdami suartėti, jie turi pažinti ir vienas kito dvasios pasaulį. Tik dialoge aiškėja, ką vienas galvoja apie kito pareikštas tiesas bei nusistatymus ir ar, vartoda-

mi tuos pačius posakius bei terminus, abu galvoja apie tą patį turinį. Tik tokių pokalbių dėka abipusiai aiškėja, kad pasaulėžiūrinių skirtumų paliesti žmonės, tariami priešai, nėra jau tokie priešiški vieni kitiems, kaip pirmiau kai kam galėjo atrodyti.

Pagaliau dialogas su priešais ar su skirtingai galvojančiais žmonėmis gali būti naudingas bent ta prasme, kad, jei tiesa jiems ir nepaaiškėja, tai bent jie patys suartėja. Širdims gi susiderinus ir suartėjus, jie jau atsistoja, kad ir nesąmoningai, tiesos šviesoje. Ar neteisingas yra šis samprotavimas, kad, nors žiedai ir vaisiai yra daugiau negu žemė, tačiau jų nebūtų be žemės; kad geras teisingas žodis yra daugiau, negu tylėjimas, bet to žodžio negalėtų būti, jei žmogus nemokėtų ir tylėti — ir kad pagaliau meilė yra daugiau negu tylėjimas ir žodis, nes be meilės tylėjimas dvelktų šalčiu, o žodžiai tebtų vien bevertis garsas? Taip, kas įstoja į artimo meilės kelią, tas tikrai įstoja ir į tą patį kelią, kuris veda į tiesą.

SĖKMINGO POKALBIO SĄLYGOS

Bažnyčios pasiryžimas kalbėtis su pasauliu reiškia jos demokratėjimą. Be abejo, toks kalbėjimasis prie autoritetingo kalbėjimo ir įsakinėjimo pripratusiems Bažnyčios atstovams nėra lengvas. Nenuostabu, kad, jei ir kalbama su tais, kurie yra šalia Katalikų Bažnyčios, tai dažnai mažiausiai norima kalbėtis su savaisiais.

Iš viso, kalbėjimasis su kitaip galvojančiais bei priešiška nusistačiusiais reikalauja tam tikro pasiruošimo bei sąlygų.

Pirm visko dialoge reikia ne vien pačiam kalbėti, bet mokėti ir kito atidžiai klausytis, stengtis jį suprasti. Besikalbant svarbu išvengti to įsitikinimo iš anksto, kad pokalbio partneryje negali būti jokios tiesos.

Besikalbantieji turi vienas kitą vertinti ir gerbti. Jei, mūsų įsitikinimu, pokalbio dalyvis klysta, tai ir tokiu atveju reikia gerbti tą tiesos meilę, kuri glūdi jame, jei jis yra nuoširdžiai, nors ir klaidingai, įsitikinęs: to nuoširdumo vedamas, vėliau jis gali pažinti pilną tiesą.

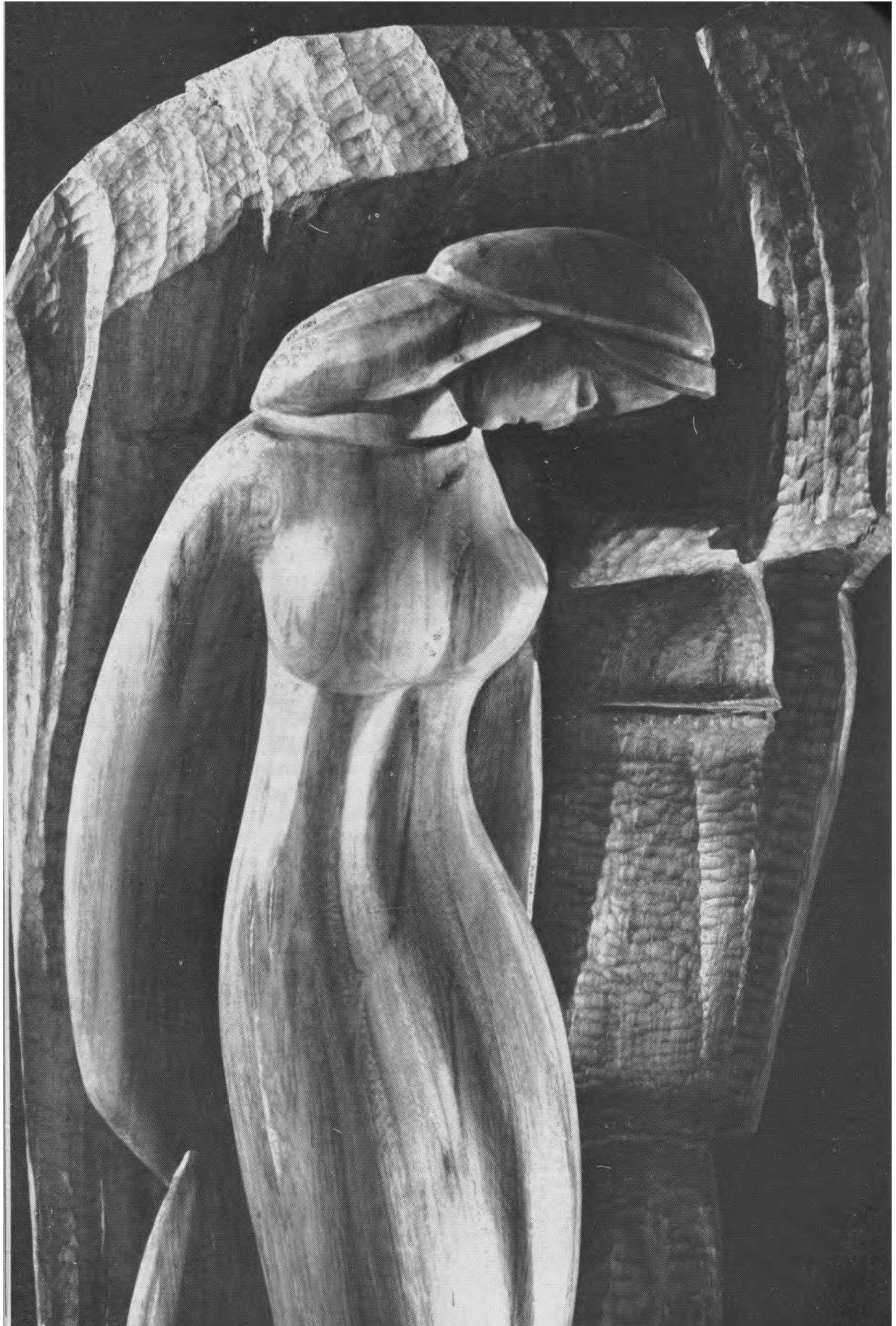
Dialogo sėkmingumui reikia, kad jo dalyvis jaustų, jog su juo kalbama kaip lygus su lygiu, nes niekas nemėgsta, o kar-

tais iš viso neturi nei drąsos kalbėti su aukštesniais ar oficialiais asmenimis (ypač jei tie demonstruoja savo pranašumą). Kalbėtis gi "kaip lygus su lygiu tegali tie, kurie yra nuolankūs". Be tokios nuotaikos negali būti nei nuoširdaus, nei atviro kalbėjimo; teliktų vien keitimasis žodžiais. Seniau buvusiam monologe buvo pavojus išibrauti pranašumo bei puikybės nuotakoms; šiandienį dialogą turi lydėti tasai nuolankumas, kuris patį dialogą paverčia bendru tiesos ieškojimu. Tokiam nuolankumui ugdyti prisimintini evangelijos žodžiai: "Jūsų mokytojas vienas, Kristus" (Mat. 23, 10): visi krikščionys, įskaitant ir dvasiškiją, turi laikyti save kukliais to vieno Mokytojo mokiniais. Reikėtų prisiminti ir tai, kad tiesa nėra tokia mūsų nuosavybė, su kuria galėtume elgtis, kaip norime, nes visi esame tiesos tarnai.

Nepaneigiant esamų tarp dalyvių skirtumų, pokalbyje reikia labiau pabrėžti tai, kas jungia, o ne kas skiria. Paaiškėjus tiems dalykams, dėl kurių abipusiai sutinkama, būna lengviau bent iš dalies susiderinti ir dėl skirtumų. Pokalbis privalo būti toks atsargus, nuosaikus ir neužgaunantis, kad, net ir nesuradus jokio bendro dvasinio giminingumo, būtų galima draugiškai išsiskirti. Jei tokiame pokalbyje būtų iškilę abiem neišaiškinami sunkumai, tokiu atveju, laikinai išsiskyrus, būtų galima į tą pokalbį vėliau įtraukti tretįjį, kuris kalbamais klausimais labiau nusimano.

Visi tokie pokalbiai turi būti tiek atviri istorinei bei gyvenimiškai tiesai, kad jo dalyviai būtų pasiryžę pripažinti ir nepaneigti tų tikrų neigiamybių bei priekaištų, kuriuos jie gali vienas kito pasaulėžiūrai išskirti. Reikia pripažinti tą liūdną ir negarbingą kai kurių pasaulėžvalgų atstovų nusistatymą praeityje pateisinti savas klaidas ne kartą net melo kaina. Bet koks šioje religiniai bažnytinėje srityje suktumas ir melas temdo pačią tiesą. Teisingai ne taip tolimoje praeityje vokiečių filosofas F. Nietzsche pasakė, "kad nutylėtos tiesos virsta nuodingomis". Štai kodėl šiandienė Bažnyčia pasisako už bet kurią, kad ir mums nepalankią tiesą ir todėl ji, tos nuotaikos ve-

(Nukelta į 61 puslapį.)

Ištrauka iš spaudai ruošiamos Petro Maldeikio knygos "Meilė Dvidešimtajame amžiuje" (pradžia "L. L." sausio numerį).

KŪNO IR DVASIOS KONFLIKTAS DVIDEŠIMTAJAME AMŽIUJE

MEILĖS IR SEKSO NESUTAPIMAS

Žmogus yra dvasinio ir materialinio pradų nesuardoma vienybė. Mes darome žmoguje skirtumą tarp kūno ir sielos, tačiau negalime jų atskirti. Kol mes turime reikalo su gyvu žmogumi, mes negalime mąstyti apie jo kūną be sielos ir sielą be kūno. Tų dviejų pradų — kūno ir sielos — išskyrimas reiškia jo mirtį. Tačiau, nors tie du pradai ir nėra išskiriami, nesuardant paties žmogaus, jie jame niekada nesulieja, o pasi-

reiškia skirtingomis tendencijomis ir sudaro žmoguje lyg ir tam tikrą poliškumą, kaip biologiškai sugyventa medžiaga ir kaip gėryje, grožyje, tiesoje ir šventume save realizuojanti siela. Biologiniai tikslai pasireiškia instinktiniu veržlumu ir užtikrina biologinį išlikimą, savęs apsaugą ir, esant sąlygoms, eina iki hedonizmo; dvasinės žmogaus tendencijos, siekdamos gyvenimo prasmės ir apsisaugodamos nuo instinktų jėgos diktatūros, pasireiškia veikimu bei tikslais, iškylančiais aukščiau žmogaus biologinės prigimties reikalavimų. Niekur tos dvi tendencijos taip nesusiduria kaip meilėje, kur vienai pusei atstovauja instinktas, o antrai dvasinė meilė. Kiekvienas žmogus pergyvena momentų, kada jis pasiilgsta meilės be sekso, lygiai kiekvienas supranta ir seksą, kuris gali būti visiškai be meilės. Vadinasi, kiekvienas normalus žmogus turi jų skirtingumo supratimą ir turi savo nusistatymą jų vieno ir kito atžvilgiu. Visose kultūrose ir visuomenėse yra daromas skirtumas tarp meilės ir geidimo.

BAŽNYČIOS POKALBIS

(iš 59 psl.)

dina, II Vatikano susirinkimo metu popiežiaus lūpomis pripažino Katalikų Bažnyčios kaltės dalį dėl krikščionių skilimo ir už tai kitų krikščionių atsiprašė.

Žymus šveicarų teologas Hans Küng neseniai išleistoje knygoje *Wahrhaftigkeit* įtikinėja, kad atvirumas bei tiesumas įvykusių Bažnyčios gyvenime faktų akivaizdoje stovi krikščioniškos tiesos sargyboje. Naivu būtų teisinti tai, kas nepateisinama, jei ir pats Kristus sakė, kad jo kviečių lauke bus ir piktžolių.

Pagaliau dialoge reikia laikytis meilės, nes krikščioniškoji tiesa be meilės neatstovauja pilnos krikščionybės.

Šiame straipsnyje buvo svarstomos pokalbio sąlygos tarp pavienių žmonių religiniais ir pasaulėžiūriniais klausimais. Tuo tarpu vieši oficialūs pokalbiai šiomis temomis tegali būti vedami tam skirtų ir gerai pasiruošusių žmonių, nes nepasiruošę ir nekompetentingi asmenys tokiais atvejais tegali vien pažeminti atstovaujama pasaulėžvalgą.

Tačiau tos dvi tendencijos, nors ir su skirtingais tikslais, nėra griežtai išskiriamos žmoguje, kuriame jos iš dalies viena kitą papildoma, iš dalies viena kitą apriboja. Apskritai nesibijoma dvasinės meilės persvaros, o paprastai prisibijoma antrojo kraštutinumo. Nežiūrint, kaip kas meilę supranta, visi sutinka, kad normaliai seksualumas turi eiti tik su meile. Apskritai seksualumo vieta žmoguje yra būti meilės dalimi. Meilę, suprantant ją plačia prasme, ir seksualumas santykiauja kaip visuma su savo dalimi. Tačiau tuo dar nesakoma, kad seksualumas iš esmės yra kas nors bloga. Ne pats seksualumas, o tik netvarkingas jo veiklumas neretai suardo žmogaus vidinę pusiausvyrą. Apibendrinamas katalikų pa-

60 psl. — J. Dagsys. "Taip mes susitikome". (Medis)

žiūrą sekso klausimu, tėvas L. J. Thomas išsireiškia (žr. jo *Catholic Viewpoint on Marriage and the Family*, 174 psl.), kad seksualinė jėga yra kilni ir reikalinga, įgalinanti žmogų bendradarbiauti su Dievu jo kūrybinėje veikloje. Sukilninta seksualinio instinkto jėga pasirodo bendru kūrybingu-

Kai du skirtingų lyčių individai siekia psichinio bei dvasinio pasipildymo, iš to jų santykiavimo formuojasi meilė. Jų fizinį vienas kito geidimą bei jo realizavimo pergyvenimą vadiname seksu. Meilė ir seksualumas yra dvi skirtingos žmogaus funkcijos, kylančios iš skirtingų jo asmenybės sluoksnių.

mu ir jo elementų yra, P. Tillich'o žodžiais (žr. jo *Love, Power and Justice*, 33 psl.), ir dvasiškiausioje draugystėje ir asketiškiausiam misticisme seksualumas priklauso prie pagrindinių dalykų žmoguje. Visi gimstame sekso keliu. Ir tik maža dalis visame biologiniame pasaulyje dauginasi ne sekso keliu. Tik žmoguje seksualumas atitolsta nuo gryno instinkto. Jis čia nėra apribotas dauginimosi reikalo, ir jo veiklumas yra sąmonės kontroliuojamas, kas sudaro galimumą jį derinti su meile. Seksualinį polinkį ir dvasinę meilę derindamas, žmogus iškyla aukščiau visų kitų biologinių būtybių, tačiau, seksualinio polinkio veržlumo nesukontroliuodamas, jis nusileidžia žemiau jų. Jei gyvulių seksualinis instinktas veikia, atitinkdamas gamtos tikslus, tai žmoguje jis nesiriboja gamtiniais tikslais ir yra linkęs į ekscesyvumą, kuris pasireiškdamas, Schwarz'o manymu (žr. jo *The Psychology of Sex*, 22 psl.), paprastai išduoda vieną iš trijų jo veikimo nenormalumų: nesubrendimą, nuo normalumo nutolstantį iškrypimą ar linkimą pasireikšti nusikalstamais būdais.

Seksualinio gyvenimo normavimas įvairiose kultūrose yra įvairus. Tačiau nėra kultūros, kur jis iš viso nebūtų normuojamas, kur jis, kaip gamtinė jėga, nebūtų palenkiamas jokiems principams. Tik naujųjų laikų sekuliarizmas, čia įskaitant ir Freudą,

sukėlė perversmą, bandydamas jau nebe seksą derinti su meile, o sukurti meilės sampratą, kurioje ji būtų išvesta iš seksualinės energijos ir kurioje, paneigiant meilės dvasiškumą, kartu paneigiamas ir esminis skirtingumas tarp meilės ir sekso. Materialistiniuose meilės ir sekso klausimų svarstymuose tie du dalykai iš esmės sutampa į vieną seksualinę emociją, kylančią, reaguojant į kito asmens ar daikto sukeltą poveikį. Turintiems gi vienokią ar kitokią dvasinio gyvenimo sampratą meilė ir seksas nesutampa. Nors tarp tų dviejų dalykų ir yra tam tikras vidinis ryšys ir erotinėje meilėje jie santykioja kaip visuma su savo dalimi, tačiau dažnai, kaip jau matėme, tie du dalykai ne tik nesutampa, bet ir kits kitam prieštarauja. Niekas negali paneigti fakto, kad didžiausią pavojų žmogaus asmenybės pusiausvyrai sudaro seksualinio polinkio atsipalaidavimas nuo vidinės kontrolės. Joks kitas žmogaus prigimties atžvilgis nėra tiek kaltinamas moraliniu požiūriu kaip seksas. Kaip natūralistinės krypties literatūroje yra dažnai parodoma, seksualinio polinkio veikiamas žmogus patenka į jį pažeminančią vergiją ir nebeturi valios iš jos išsilaisvinti. Dėl to seksas, panašiai kaip ir meilė, yra vadinamas misterija, kurioje slypi ir Kūrėjo suteikta gyvybės kuriamoji jėga, ir puolusio žmogaus mistiškas žemumas, pasireiškęs viliojančiu nuodėmingumo įdomumu. Tai yra intymioji gyvenimo dalis, kuri yra ir gyvybės perdavimo būdas, ir giliausiam dviejų žmonių atvirumui išreikšti kelias, ir kartu įvairių žmogaus nukrypimų sritis, kuri neturi savyje kontrolės ir nenumato iš savo veržlumo sudarancios išeities.

Reikas tvirtina, kad meilė ir seksas yra skirtingi ir savo kilme, ir savo prigimtimi. Seksas priklauso gamtai, meilė dvasiai. Seksualumo veikimas remiasi atitinkamų liaukų veikimu. Bet žmogaus organizme nerandama jokių meilę pažadinančių liaukų (žr. Th. Reik, *Of Love and Lust*, 19 psl.) Meilės pagrindas yra dvasinė žmogaus prigimtis: ji yra žmogaus vertybės atpažinimas. Seksualumas priklauso žmogaus biologinei prigimčiai ir jis realizuoja biologinius rūšies išlaikymo tikslus. Jų vieno veikimas

dažnai neatitinka antrojo tendencijų. Kaip Unamuno pastebi (žr. jo *Tragic Sense of Life*, 135 psl.), sensualinė meilė sujungia kūnus, bet išskiria sielas ir padaro jas viena kitai svetimas.

Kaip žmogiškosios prigimties dvasinė apraiška, meilė orientuojasi į kito žmogaus asmenybę. Ji suranda bei atpažįsta kitą asmenybę ir prisiriša prie jos. Ji yra giliai suinteresuota kito gyvenimu bei laimingumu. Seksui asmenybė nesvarbu: jam nesvarbu kito asmens savijauta ar laimingumas, ir jis orientuojasi tik į kitos lyties fizinį žmogų. Meilė apeliuoja į asmenybę, seksas į seksą. Meilė reiškia dviejų žmonių giliai asmeninius santykius ir priklauso asmeninei žmogaus egzistencijos sferai. "Seksualinis patrauklumas, kaip ir seksualinis aktas, yra visiškai neasmeniškai ir neturi savyje nieko specifiškai žmoniška" (N. Berdiajev. *Slavery and Freedom*, 224 psl.). Seksas yra rasės jėga prieš asmenybę, bendroji jėga prieš individą. "Mylėjimas turi savo objektu nepasikartojančią individualią būtybę, ypatingą asmenybę, ir joks asmens pakeitimas kitu meilėje nėra galimas. Seksualinis patrauklumas pripažįsta tokį pakeičiamumą ir nepabrėžia jokių santykių su asmenybe. Tais atvejais, kur seksualinis patrauklumas būna suindividualintas, kas neretai pasitaiko, jis nerodo santykių su visa asmenybe ir vyksta per neasmeninį generatyvinį elementą" (N. Berdiajev, ten pat). Seksas gali tarpti ir be gilių asmeninių santykių ir, jei tokie yra, gali juos palaipsniui sunaikinti. Meilė yra pati savaime pasirinkimas: mylėti galima tik tam tikrą asmenį, jį išskiriant iš kitų. Seksui tokio išskirtinio pasirinkimo nereikia: jis gali nukrypti į bet kuriuos galimus individus, net į didelį jų skaičių.

Meilė siekia kitam priklausyti, seksas kitą pasisavinti... Meilė siekia pastovumo, seksas ieško įvairumo. Jis orientuojasi į momentinį fizinį pasitenkinimą. Jo jėga ir veikumas baigiasi tokiu pasitenkinimu. Jis nežino džiaugsmo, o tik pasitenkinimą. Pasiekęs savo tikslą, jis išsisemia, užleisdamas vietą abejingumui. Toks kalbamo polinkio veiklos staigus išsibaigimas yra priešingas neišsibaigiančiam meilės ilgesiui. Meilė ne-

siekia pasitenkinimo, o tik džiaugsmo, kylančio ir jaučiamo mylimo asmens vertinimo. Mylimas asmuo yra pastovaus, švelnaus ilgesio objektas. Meilės išsipildymas jos nesusilpnina, o tik stiprina. Jos abipusiškumo siekimas yra jos galutinis tikslas. Jos tikslas yra tęstis bei didėti amžinai. Iš savo pasisekimų ji išeina vis nauja, gaivi, džiaugsminga.

Seksualinis instinktas yra aklas. Į savo tikslą jis veržiasi be asmenybės pasirinkimo, anonimiškai, nepaisydamas asmens vertinimo. Meilė gi tarsi atidaro akis pamatyti kito asmens vertybėms. Meilėje iškeliamą bei patvirtinamą kito asmens reikšmė. Sekse kito asmenybė yra nuvertinama, laikant ją tik priemone. Meilės centras yra kitas asmuo; seksas yra pats sau centras...

Be meilės sekso veiklumas savo esme yra gyvuliškas: žmogui be meilės jis yra nenatūralus ir nemoralus. Tam tikra gyvenimo tvarka meilė jį įteisina, padarydama jį savo viršine išraiška. Jis negali atstoti meilės, kaip ir meilė negali atstoti sekso. Jie gali tik kiti kitą papildyti ir įprasminti.

Meilė ir seksas su visais savo skirtingumais yra du esminiai žmogiškosios prigimties atžvilgiai: jie nėra nei kultūrų, nei pa-

Meilėje žmogus siekia išsivaduoti iš savęs nepakankamumo jausmo ir jo paties sukurtame kitame idealiame asmenyje rasti save; sekso siekiama laikinai atsipalaiduoti nuo instinktinės jėgos pertekliaus. Meilė siekia nesibaigiančio laimingumo, seksas tik hedonistinio pasitenkinimo. Jaunieji kiti kitam prisiekia amžiną meilę, bet niekas nebando prisiekti amžino seksualinio patrauklumo.

pročių išsivystymo padaras, nes jie abu užtinkami visose tautose ir visose kultūrose. Normaliai vedybinėje meilėje jų vieta yra būti drauge. Bet tai nepanaikina ir tokių atvejų, kur jie nesutampa. Pati žmogaus prigimtis ilgainiui juos išskiria. Jų veikimo nesutapimas ir iš jo kylą konfliktai priklauso prie dažniausių ir labiausiai šeimos santykius griaunančių konfliktų. Unamuno

meilę laiko tragiškiausiu dalyku pasaulyje ir žmogaus gyvenime. Tų konfliktų įtampos sumažinimas ir abiejų pradų suderinimas yra vienas pagrindinių vedybinio gyvenimo reikalų ir dviejų žmonių santykių misterijos paslaptis.

KONFLIKTO SPRENDIMO BEIEŠKANT

Prileisdami meilės ir seksualumo skirtingumą su jų skirtingomis prigimtimis ir skirtingomis tendencijomis, mes tuo pačiu pripažįstame kūno ir dvasios konflikto neišvengiamumą. Tiesa, nagrinėdami meilės ir seksualumo skirtingumus bei priešingumus, mes jų prigimtį supratome, kaip ji pasireiškia tuo atveju, kai jie eina atskirai — seksas be meilės ir meilė be sekso. Normaliai gi jie žmogaus prigimtyje susisiekiama ir subrendusiųjų vedybinėje meilėje jie yra kits kito reikalingi. Tad ar negalima atitinkamu seksualiniu ir moraliniu auklėjimu tuos abu pradus atitinkamai paveikti ir tą konfliktą iš viso pašalinti? Guittonas mano, jog visiškas jų suderinimas, kad išnyktų pats konfliktas, iš esmės nėra įmanomas. Nors kūniškumas ir dvasiškas žmogaus prigimtyje nėra išskiriami ir jais pagrįsti seksualumas ir dvasinė meilė žmoguje susisiekiama ir tam tikra prasme bendradarbiauja, tačiau tie du pradai, Guittono žodžiais, yra imperialistiški ir abu slaptai nevensia monopolistinės tendencijos kits kitą išstumti bei pakeisti. Bet, būdami abu esminiais žmogaus prigimties pradais, nė vienas negali būti sunaikintas, nes vienas be kito abu jie netektų žmoguje sau atramos ir reikšmės. Vadinasi, siekimas juos suderinti turi būti pagrįstas jų abiejų reikšmės įvertinimu ir jų vieta bei teisingai suprastais uždaviniais žmoguje. Tačiau praktiškai mes dar nesame toje padėtyje. Kalbamų skirtingumų prasmę įvairiais požiūriais besiaiškinant, dažnai neieškoma jų suderinimui pagrindo, o siekiama su kuriuo nors vienu pradų kovoti, o antrąjį bei jo vertę ginti. Moralistai griežčiau gina reikalą apriboti biologinę prigimtį, o materialistai nepripažįsta dvasinės žmogaus prigimties, ir taip iš abiejų pusių aštrinamas ir vidinis konfliktas žmoguje, nes skirtingumas tarp kūno ir dvasios išplėtojamas iki nesuderinamų priešin-

gumų. Tada ir seksualinė meilė neretai yra priskiriama tik kūnui, nežiūrint, kad ji, panašiai kaip ir visi kiti žmogaus sąmoningi veiksmai, nepriklauso tik kūnui, o visai žmogaus kūno ir sielos vienybei, kitaip tariant, visam žmogiškam asmeniui. Juk seksas nėra tik lytinių liaukų padaras, bet ir viso žmogaus "aš" funkcija. Čia prisimintinas ir vyskupo F. Sheeno posakis, kad "seksas yra visos asmenybės, o ne vien tik kūno ir dar mažiau tik seksualinių liaukų funkcija". Ta prasme neįmanoma atskirti žmogų nuo jo seksualinio gyvenimo, kuris yra jo visos asmenybės tam tikras atžvilgis. Seksualumas yra ne tai, ką savyje turime, o tai, kas mes esame. Dėl to ir jo tinkamas ar netinkamas veiklumas negali būti suvedamas tik į atitinkamų liaukų veikimą, o liečia visą žmogų — jo charakterį bei moralinį atsakingumą už jo organizme susitelkiančios jėgos panaudojimą. Kas dėl savo seksualinio laikymosi kaltintų tik kūną, jis bandytų viso savęs atsakingumo trūkumą priskirti tik savęs daliai, vadinamai žemesniajai žmogaus prigimčiai.

Dėl ilgai veikusios pažiūros, neigiamai vertinusios kūną, daug kas šiais laikais įžiūri pavojų nueiti į kitą kraštutinumą — kūno aukštinimą, ko ir dabar kai kur jau netrūksta. Siekiant nuo to apsisaugoti, reikalinga laikytis teisingo abiejų pradų pusiausvyros traktavimo.

Šiais laikais Europoje ir Amerikoje yra pasireiškęs katalikų intelektualų, kaip dvasininkų, taip ir pasauliečių, rašytojų sąjūdis, išleidęs nemažą veikalų, ginančių mintį, kad netinka seksualumą traktuoti tik kaip instinktą ar tik kaip kūniškumą, nes vedybiniame gyvenime jis yra sakramentinės meilės dalis. Sklandžiai besidėstantame vedybiniame gyvenime jis susilieja

65 psl. — Viktoras Petravičius. Kompozicija (Ant. Rūko knygos "Mano tautos istorija" iliustr.; grafika).

66 psl. — Jokūbas Dagys. "Meldžiuos už tave" (medis).

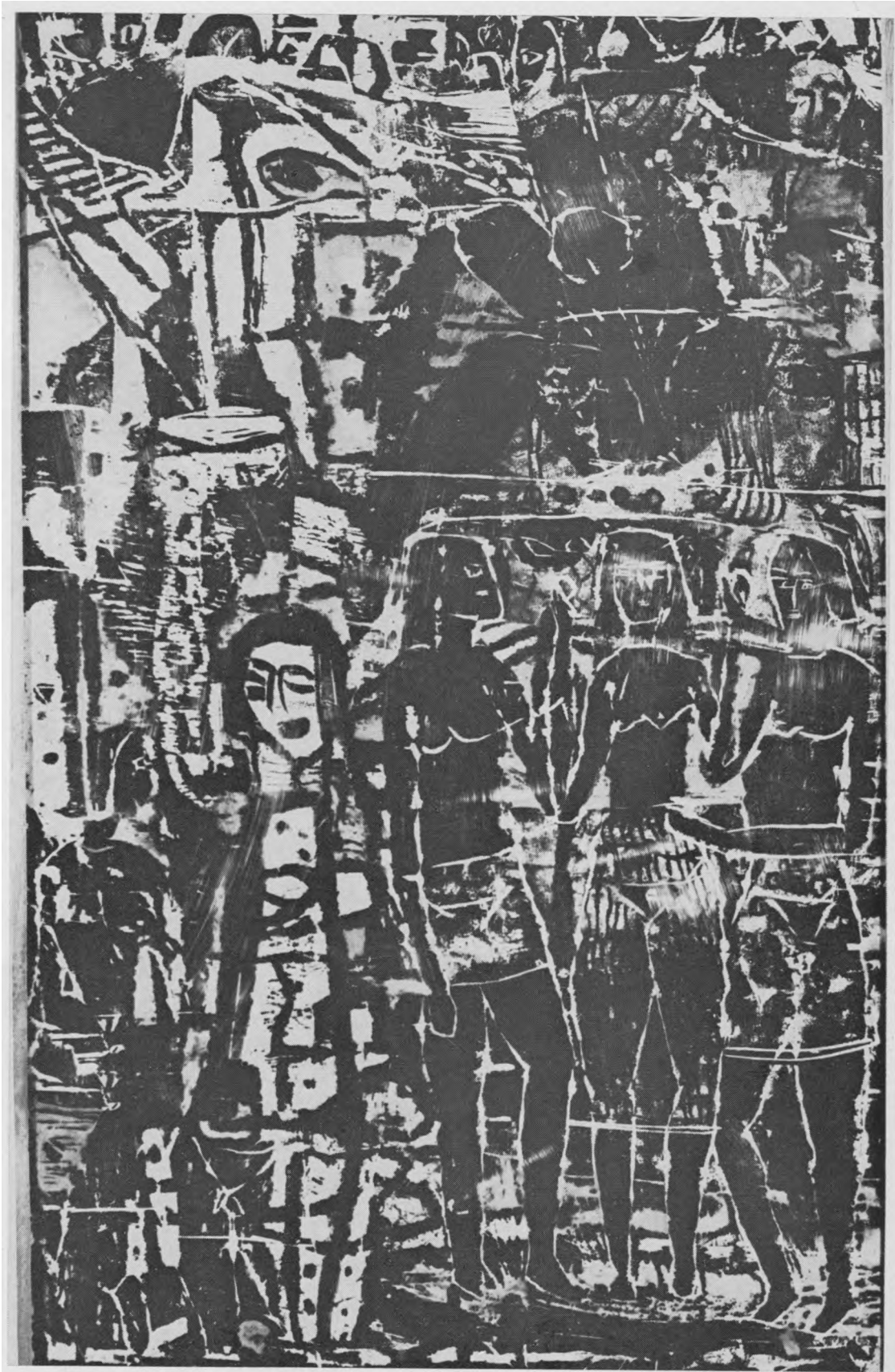
67 psl. — Jokūbas Dagys. "Nesipriešink man" (detalė; medis).

67 psl. — Viktoras Petravičius. Figūros (grafika).

ATSAKANT

GARABANDALE - STEBUKLINGI APSIREIŠKIMAI AR NE?

Oficialus Santandero vyskupo pareiškimas

Prieš kiek laiko "Laiškų Lietuviams" redakcijai buvo atsiųstas 4 spausdintų puslapių raštas anglų kalba, pavadintas "The Mystery of Garabandal. Our Lady Appeared in Spain. A Message For The World" (Garabandalo paslaptis. Mūsų Ponia apsireiškė Ispanijoje. Žinia visam pasauliui). Pridėtame laiške prašoma šią žinią skelbti žurnale lietuvių visuomenei.

Rašte teigiama, kad 1961 ir 1965 m. mažame šiaurinės Ispanijos kaime vaikams buvo pasirodęs Arkangelas Mykolas ir Marija, kuri perspėjo žmones pasitaisyti; kitaip — pasaulį ištiks nepapastai didelė Dievo bausmė.

Visai neseniai amerikiečių katalikų laikraštje "The National Register" (1968 m. gruodžio 8 d.) radome klausimą, ar tie Garabandalo įvy-

kiai yra tikri. To laikraščio atsakymą cituojame ištiesai:

"Vyskupas arba kompetentingas vienuolyno viršininkas tos vietos, kurioje įvyko antgamtinis atsitikimas, sprendžia apie to įvykio tikrumą. Santandero vyskupas, kurio vyskupijoje yra Garabandalas, oficialiame pranešime 1967 m. kovo 17 d. pareiškė, kad nuodugnai ištyrus ir apklausinęjus liudininkus, štai kas paaiškėjo: "1) ten niekad nebuvo nei Palaimintos Mergelės, nei Šv. Mykolo Arkangelo, nei jokios kitos dangaus būtybės; 2) nebuvo pateikta jokios antgamtinės žinios; 3) tie įvykiai Garabandale turi natūralų išaiškinimą".

Po šio oficialaus Santandero vyskupo pranešimo niekas neturi rimto pagrindo viešai skelbti apie Garabandalo įvykius.

Redaktorius

Kūno ir dvasios konfliktas Dvidešimtajame amžiuje (Atkelta iš 64 psl.)

su bendra vedybine meile ir tarnauja ne vien tik žmogaus prigimtyje jam numatytam biologiniam uždaviniui, bet ir meilei išreikšti. Vedybinė meilė turinti apjungti abu žmogiškosios prigimties atžvilgiu ir tuo pačiu pašalinti pagrindą tarp jų pasireiškiančiam konfliktui. Daugelis autorių įrodinėja, kad vedybiniame gyvenime seksualumas iš esmės nėra kas nors žemesnio, o turi savo vietą ir vertę kilnioje vedybinėje meilėje. Tokia pat mintimi yra pagrindžiamas ir katalikų seksualinis auklėjimas.

Tačiau idėja pakelti kūną iki dvasinio kilnumo mums atrodo teoriška ir nelabai suprantama, kaip tai praktiškai galima pasiekti. Mes esame giliai įaugę į sampratą,

kad dvasia yra iš esmės aukštesnė už medžiagą ir, be to, žinodami seksualinio polinkio veržlumą, mes nesame linkę tikėti, kad jį galima visą sukilinti visose padėtyse ir visuose gyvenimo tarpsniuose. Dėl to ir sekso mes gal niekada negalėsime sulyginti su dvasine meile, nes tokiu atveju mes turėtume pripažinti ir jam tokią pat autonomiją, kokią pripažįstame dvasinei meilei. Seksas gali būti apsaugotas nuo ekscesyvumo, tik būdamas palenktas dvasinės meilės tarnybai. O kūno ir dvasios konfliktas gali būti išlygintas tik tada, kai kūnas, būdamas dvasios tarnyboje, drauge su dvasia bus palenktas kuriam nors aukštesniam principui ir kartu tarnaus aukštesnei meilei.

KRIKŠČIONIJA

1968

Žmonija yra didelių pasikeitimų laikotarpy. II Vatikano suvažiavime reformavimosi reikalą pripažinusi, atitinkamų pakeitimų siekia ir Katalikų Bažnyčia savo vidaus santvarkoj, tiesos naujoj išraiškoj, liturgijoj, santykiuose su nekatalikais ir kitose srityse. Ne visi vienodai supranta tų permainų reikalą ir pobūdį. Tai ir iššaukia įtampą ir konfliktus Bažnyčios viduj.

• Popiežius

Šiame permainų laikotarpyje savo įtaka reikšmingiausia yra Katalikų Bažnyčiai vadovaujančio popiežiaus padėtis. Ne kas kitas, kaip tik Jonas XXIII galėjo nuo pačios viršū-

nės pradėti reformas Bažnyčioj, niekas kitas kaip tik jo įpėdinis Paulius VI gali toliau reformų visuotinei eigai sėkmingai vadovauti.

Paulius VI kelionės ir jo rūpestis taika pasauly yra pavyzdžiu visai Bažnyčiai, atviriau išsijungiančiai į pokalbį su žmonija. Sunkumai Bažnyčios viduj iškilo, popiežiui savo enciklika "Humanae vitae" paskelbus draudimą gimimus dirbtinai kontroliuoti. Nors principiniai visi pritarė popiežiaus skelbiamai vedusiųjų atsakomybei, tačiau ne tik kai kurie daugiau ar mažiau žymūs teologai, bet net ir kai kurių kraštų ištisos vyskupų konferencijos (pvz. Prancūzijos, Vakarų Vokietijos, Kanados ir kt.). pateisino išimtis ramia sąžine gimimus dirbtinai kontroliuoti. Šis moralės sprendimas atvėrė dar neišspręstą autoriteto problemą Bažnyčioj: Vatikano II susirinkime buvo stipriai užakcentuotas vyskupų kolegialumas (bendras dalyvavimas Bažnyčios vadovavime), o taip pat kompetentingų pasauliečių atsklausimas sprendimuose; tuo tarpu šį klausimą esminiai tiespėndė vienas popiežius savo autoritetu.

Ne visais Bažnyčios istorijos laikais popiežius tokius ir panašius klausimus spėsdavo pats. Šioj situacijoj neieškoma "balsų daugumos", bet matoma, kad Bažnyčia turi pasinaudoti visuose vyskupuose randama Dievo jiems suteikta išmintimi bei pačių tikinčiųjų gyvenimiška patirtimi.

• Romos kurija

Viso pasaulio Katalikų Bažnyčiai administruoti popiežius turi Romos kuriją, kuri prieš II Vatikano susirinkimą buvo italų dominuojama, nejudri ir biurokратиška. Josios veiksmingumas gal geriausiai apibudintas Jono XXIII pasisakymu vienam amerikiečiui kardinolui, kad jis, apsuptas Romos kurijos, jaučiasi "kaip maiše"; todėl, matydamas jos vadovaujamos sistemos stagnaciją, jis nusprendė atidaryti Bažnyčios langus ir įleisti šviežio oro, sušaukiant visuotinį Bažnyčios susirinkimą, pasinaudoti pasaulio vyskupų išmintimi ir patirtimi. Tačiau reformos pačioj Romos kurijoj vis vien priklausė tik nuo popiežiaus. Jonas XXIII mirė, nesuspėjęs jos pakeisti. Paulius VI 1963 m.

pasakė kalbą, kad kuriją reikia keisti; maždaug po metų paskyrė kardinolų komisiją jos performavimui; 1968 m. kovo mėn. 1 d. paskelbė jos reformą; nustatyta amžiaus riba kurijos nariams (aukštesniems pareigūnams — 75 m.) ir įvestos kelios naujos įstaigos, ekonomijos, statistikos, žinių.

Administracija tapo kiek paprastesnė, narių sąstatas — kiek įvairesnis (pakviesta daugiau neitalų; paskirta ir vienuolių moterų vienuolynų reikalams), tačiau dar daug kur pasiliko įsisenėjusių pastoracinė centralizacija — daug funkcijų, kurias lengvai galėtų spręsti atskirų kraštų Bažnyčių pareigūnai (pvz. vedybinius klausimus), buvo paliktos Romos kurijai.

• Doktrinos įstaiga ir teologai

Po šių nedidelių reformų Romos kurijos veikla bent kai kuriais atžvilgiais nedaug tepasikeitė. Tai matosi, kad ir iš Kongregacijos Tikėjimo Doktrinai. Pakeistas buvo jos vardas (1965 m. ji dar tebesivadino Šventąja Įstaiga) ir prefektas (1968 m. jugoslavas kardinolas Seper, vietoj iš senatvės beveik apakusio italo kardinolo Ottaviani, kuris vis dėlto liko tai įstaigai įtakingas „praefectus emeritus“). Tačiau jos veikla liko panaši: intensyviai perkrautas olandų katekizmas, pasaulinio garso teologų Hans Kueng, Edward Schillebeeckx, John McKenzie raštai. Paskutinėmis žiniomis, kardinolas Seper noris atsistatydinti iš tos kongregacijos prefekto pareigų.

Konflikto raibuliai kartais iškyla į viešumą. Ottaviani prancūzų iliustruotame žurnale „Paris-Match“ tvirtino, kad daug modernių katalikų teologų moko tai, kas priešinga evangelijai. Amsterdamo televizijos pokalbyje teologas Schillebeeckx atsakė, kad kaip tik šie teologai grįžta prie evangelijos. Pasak jo, „kardinolas

Ottaviani yra doras ir atviras žmogus, tačiau jis sutapatina savo paties galvojimą su Bažnyčios galvojimu... dalykai negali taip toliau tęstis” — teologai turi į tai kartu reaguoti.

Tokia bendra akcija kaip tik ir buvo katalikų teologų tarptautinės grupės pareiškimas teologinių studijų laisvės reikalu. Pareiškimo iniciatorių tarpe yra Kueng (Tuebingen, Vokietija), Karl Rahner (Muenster, Vokietija), Edward Schillebeeckx (Nijmegen, Olandija), Yves Congar (Prancūzija), John McKenzie (JAV) ir Roland Murphy (JAV).

Pareiškime sakoma: „Toji laisvė teologijai ir teologams Bažnyčios tarnyboje, kuri buvo atgauta II Vatikano susirinkime, neturi būti vėl statoma pavojun“. Pabrėžiamas teologų lojalumas Bažnyčiai, bet teigiama, kad popiežiaus ir vyskupų mokomasis autoritetas (magisterium) „neturi ir negali atstoti ar kliudyti teologų kaip mokytojų ir mokslininkų darbo“. Pareiškime siūloma:

1. Romos kurija, ypač Tikėjimo Doktrinos Kongregacija turi savo sąstate atsižvelgti į teisėtus srovių skirtumus Bažnyčioje.

2. Pirmiausiu atveju tai taikoma Tikėjimo Doktrinos Kongregacijos sprendžiamajam organui — kardinolų susirinkimui; jo nariams turi būti taikoma 75 metų riba.

3. Tik pripažinti teologai gali būti skiriami patarėjais; jiems taip pat turi būti taikoma 75 metų amžiaus riba.

4. Vyskupų Sinodo pageidauta tarptautinė teologų komisija turi būti tuoj pat sudaryta ir joje turi būti proporcingai atstovaujamos skirtingos teologinės mokyklos. Tikėjimo Doktrinos Kongregacija ir vyskupų konferencijos turi

Kardinolai Seper, Ottaviani, Bea ir teologas Hans Kueng.

bendradarbiauti su šia teologų komisija — ir kongregacijos, ir konferencijų kompetencija, ir autoritetas teologijos srityje turi būti aiškiai apibrėžti.

5. Kai Tikėjimo Doktrinos Kongregacija jaučia reikalą pasipriešinti teologo ar teologų grupės mokslui, ji tai turi atlikti pagal nustatytą tvarką ir viešai.

6. Kanonų teisės kodeksan turi būti įvesta teisinė procedūra, kuri užtikrintų:

a) kad tikėjimo klausimu tyrinėjimuose Tikėjimo Kongregacija remtųsi autentiškais ir originalia kalba spausdintais autoriaus darbais. Kongregacija nuo pat proceso pradžios turi paskirti kaltinamajam gynėją. Taip pat kaltinamasis turi būti raštu informuojamas — ir turi raštu atsakyti — apie jam daromus kaltinimus;

b) jei kaltinamojo atsakymas nepatenkinamas, klausimą turi tyrinėti du kompetentingi teologai ar daugiau, kurių pusė yra parinkti kaltinamojo;

c) jei asmeniškasis interview yra reikalingas, kaltinamajam turi būti iš anksto pranešta apie pokalbio turinį ir partnerius. Kaltinamajam turi būti leidžiama kalbėti jo pasirinkta kalba ir jis turi teisę kartu atsivežti savo teologinį patarėją. Pokalbio dalyviai negali būti prisiekdinami laikyti pokalbį paslaptyste;

d) jei po visa to Kongregacija vis tiek įsitikinusi, kad teologo skelbiama doktrina yra žalinga, ji turi doktriną atremti viešai ir argumentuotai;

e) Kongregacija neturi imtis kitų administratyvinių ar ekonominių sankcijų prieš autorius ar leidėjus, nes jos šiuo metu yra be tikslo ar net žalingos.

7. Tiesa Bažnyčioje turi būti ieškoma, neužmirštant krikščioniškos meilės.

Teologų pareiškime minėtas 1967 m. Vyskupų Sinodo noras sudaryti tarptautinę teologų komisiją yra vykdomas, palyginant, labai lėtai: tik 1968 m. gale visoms tautinėms vyskupų konferencijoms pasiūstas prašymas pasiūlyti vardus tų teologų, kurie tikėtų tokiai komisijai. Atrodo, kad tokios komisijos sudarymui kliudo du dalykai: 1) Kongregacijos Tikėjimo Doktrinai pareigūnai mato konkurenciją jiems; 2) vyskupų sinodas pageidavo, kad komisija atstovautų įvairius kraštus Vakarų ir Rytų Bažnyčioje.

Tokia tarptautinė teologų komisija ateityje padėtų išvengti tokių sunkumų ir gal nesusipratimų, dėl kurių praeitais metais nukentėjo Kueng, Schillebeeckx ir McKenzie.

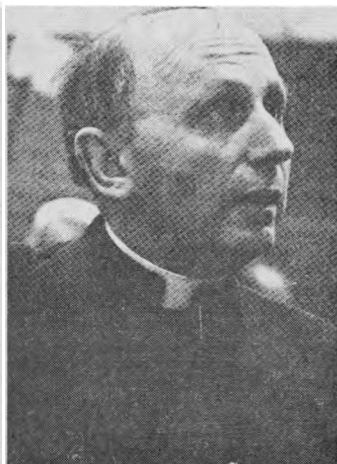
• Olandų katekizmas — be erezijų

Paskutiniu metu nuolat pabrėžiamas reikalas krikščionybės tiesas skelbti nauja, moderniam žmogui suprantamesne kalba. Pastangų tai daryti buvo ne viena. Tarp daugelio kitų garsiausiai nuskambėjo 1966 m. Olandijoje atspausdintas katalikų tikėjimo pagrindinių tiesų paaiškinimas suaugusiems, vadinamas „Olandų katekizmu“ (žr. jo recenziją „L. L.“, 1968, kovas, 123 psl.).

Ši knyga sulaukė didelio susidomėjimo pačioje Olandijoje, o taip pat ir kituose kraštuose — jos vertimai buvo viena labiausiai perkamų knygų JAV, Prancūzijoje ir Vakarų Vokietijoje. Charakteringas yra amerikiečio arkivyskupo Hallinan pasakymas: „Kas gi nenorėtų net su entuziazmu priimti šias pastangas, išreiškiančias tokiu šviežiu, nauju būdu mūsų tikėjimo amžinąsias tiesas?!“

Dėl vėliau kilusios kontroversijos susidarė visai klaidinga nuomonė, kad tas katekizmas yra pilnas klaidų ar net eretiškas. Vatikano sudaryta 6 kardinolų komisija, nuodugnai peržiūrėjusi, teigiamai įvertino katekizmo „nepaprastas savybes“, „išskirtinį darbą“, nerado jokių erezijų, o tik atkreipė dėmesį į 10 taisytinių vietų, kurios „yra vis dėlto nepalietusios žymiai didesnės dalies naujojo katekizmo su jojo pagyrimo nusipelnusių pastoraciniu, liturginiu ir biblinių charakteriu“.

Pagal tą komisiją, katekizmas turi tiksliau aiškinti: 1) kad Dievas sukūrė angelus ir betarpiškai sukuria kiekvieno žmogaus sielą; 2) kad pradžioje žmogus sukilo prieš Dievą ir tuo prarado sau ir ateinančioms kartoms tą šventumą, kuriuo jis buvo apdovanotas — gimtosios nuodėmės stovis perduodamas sekančioms kartoms; 3) kad Marija visada buvusi mergelė ne vien tik simboline, bet ir biologine prasme; 4) kad Jėzus, Dievo Sūnus, mirė dėl mūsų nuodėmių ir savo kančia bei mirtimi užmokėjo už žmonių nuodėmes; 5) kad mišios yra kryžiaus aukos taša; 6) kad po duonos ir vyno konsekracijos pats Kristaus kūnas ir kraujas yra ant altoriaus; 7) kad Bažnyčiai yra duotas neklaidingumas ne tik kryptyje, bet ir tikėjimo kasdieniniame aiškinime; 8) kad mokomasis autoritetas Bažnyčioje popiežiui ir vyskupams yra suteiktas Dievo tiesiai, o ne jiems perleistas Bažnyčios bendruomenės; 9) kad gamtos įstatymai nesudaro ribų gamtos stebuklams; 10) be to, reikia išryškinti sąžinę įpareigojančių moralės įstatymų buvimą, išleisti moterystės neišardomumą pakankamai nepalaikančius pavyzdžius

ir ištikimiau laikytis Vatikano II ir Šv. Sosto vedybinės moralės mokslo.

Olandų vyskupai sutiko kardinolų komisijos nutarimus atspausdinti atskirai, kaip priedą katekizmui. Po šio sprendimo Austrijos vyskupai paskelbė, kad ir jie tuoj išleis šio katekizmo vertimą su pataisymais.

ALKT

• Kardinolas Bea

Pereitų metų lapkričio 16 d. mirė jėzuitas Bea, vienas pačių įtakingiausių šio šimtmečio kardinolų. Labiausiai jis žinomas kaip Vatikano Sekretoriato Krikščionių Vienybei Ugdyti pirmininkas, tačiau jo įtaka ryški ir kitur, ypač Šv. Rašto studijose, santykiuose su žydais ir apylamai visame II Vatikano suvažiavime.

Josef Bea buvo vienintelis vaikas vokiečių staliaus šeimoj. Nors silpnos sveikatos, mokėsi gerai. Tapęs jėzuitu, buvo išventintas kunigu. Po ilgų studijų dėstė Šv. Raštą Olandijoje ir Vokietijoje. 1920-1949 m. buvo Popiežiškojo Biblinio Instituto rektorius Romoje. Popiežius Pijus XII jį pasirinko savo nuolatinio išpažinčių klausytoju.

Pakeltas kardinolu, 1959 m. buvo paskirtas vadovauti Vatikano Sekretariatui Krikščionių Vienybei Ugdyti. Šiose pareigose iki pat savo mirties skleidė suartėjimo dvasią tarp įvairių krikščionių.

Būdamas Popiežiškojo Biblinio Instituto rektoriumi, jis puoselėjo Šv. Rašto studijas pagal naujus mokslinius davinius. Nors Romoje tie, kuriems ne tik "nieko naujo po saule", bet ir nieko naujo Bažnyčioje negali būti, statė įvairias kliūtis, kardinolo Bea įtakos dėka naujais moksliniais daviniais paremtos Šv. Rašto studijos susilaukė oficialaus pripažinimo Katalikų Bažnyčioje — pirmiausia Pijaus XII en-

Teologai Rahner, Congar, McKenzie ir Schillebeeckx

ciklika "Divino afflante spiritu" 1943 m., o vėliau II Vatikano suvažiavimo nutarimais.

79 m. sulaukęs, šis sulinkęs Šv. Rašto mokslininkas netikėtai paskiriamas vadovauti pastangoms Katalikų Bažnyčiai suartėti su kitais krikščionimis. Per visą gyvenimą kardinolas buvo ne diplomatas, bet mokslininkas. O tačiau jo nuoširdus krikščioniškas humanizmas ir meilė Šv. Raštui pasirodė esą nepalyginamai tinkamesni už bet kokią diplomatiją. Pagal jį, Šv. Raštu susitinka ne tik žmogus su Dievu, bet ir krikščionis su krikščioniu: "Šventoji Dvasia tikrai veikia, patraukdama mus viens prie kito per Bibliją". Todėl jis tuoj ėmė rūpintis, kad Šv. Raštas būtų visų krikščionių grupių bendrai verčiamas ir platinamas.

Megzdamas draugiškumo ryšius, kardinolas Bea tarėsi su didžiausiais kitų krikščionių vadais: Istambule su ortodoksais, Lambethe su anglikonais, Kopenhagoj su liuteronais, o Ženevoje su Pasaulio Bažnyčių Tarybos vadovais. Jis rūpinosi visais nekatalikais stebėtojais II Vatikano suvažiavime. Apie jojo darbus Vatikano ekumeniniame sekretariate Religinų Žinių Tarnyba (Religious News Service) taip rašo: "Aplink save jis sukviėtė sklandžiai dirbančią, nusimanančią asmenų grupę, sugebančią nugalėti popierizmą ir nusistovėjusią rutiną. Jos pasisekimas yra tas, kad jį sugebėjo rūpestingai parinkti tinkamą laiką ir nujausti, kas buvo galima daryti, ir kas ne. Subtiliu lengvumu ji pravedė keletą nepaprastai opių projektų, kuriems nepasisekus ekumeninis sąjūdis tiek katalikams, tiek protestantams būtų buvęs sustabdytas metų metus". Tik šio darbo dėka

(Nukela į 79 psl.)

KNYGOS

KNYGŲ SERIJA KRIKŠČIONIUI LIETUVIUI

Pasikalbėjimas su serijos iniciatorium ir reikalų vedėju prel. Vyt. Balčiunu

KLAUSIMAS: *Kokios priežastys Jus paskatino imtis iniciatyvos organizuotai leisti seriją knygų krikščioniškosios pasaulėžiūros bei kultūros temomis?*

PRELATAS BALČIŪNAS: Stoka šios srities knygų savaja kalba buvo svarbiausioji priežastis. Gi mūsų sąlygose parašyti ir išleisti, kiek reikiant, tokių knygų be planingų sutelktinių pastangų yra visiškai neįmanoma. Todėl ir ėmėmės organizuoti šios serijos veikalų ruošimą ir leidimą. Tėvynėje visiška prievartos tyła. Mūsų pareiga atlikti tai, ko jie negali.

KLAUSIMAS: *Kada ir kaip ši užsimojimą ėmėte įgyvendinti?*

PRELATAS BALČIŪNAS: Pradėjome Romoje prieš 11 metų. Buvo sudaryta šešių asmenų komisija. Vienu jos narių buvo ir a. a. vysk. P. Brazys, tada Tėvų Marijonų vicegenerolas. Planavome, studijavome visokius galimumus. Buvome nusistatę neišeiti į viešumą, kol nebūsime užsitikrinę, kad tesėsime. Prieš 5 metus man atvykus Amerikon, darbas galėjo būti tęsiamas čia, ypač dėka visa širdim jam atsidančio kun. dr. J. Gutausko. Talkininkavo ir kun. dr. T. Narbutas. Vėliau savo neeilinė patirtimi ir patarimais į jį įsijungė ir du žymieji mūsų rašto žmonės — kun. St. Yla (vienas pirmųjų serijos Iniciatorių) ir dr. J. Girmius. Buvo susisiekta su pajėgesniais autoriais, atsiklausta, tartasi dėl veikalų rašymo, redagavimo. Sulaukėme šilto atsiliepimo. Nevienas ėmėsi ruošti numatytus veikalus. Mūsų vyskupai užtikrino serijai savo globą. Dar prieš išėjimą viešumon painformuotos apie mūsų užsimojimą visų lietuviškųjų vienuolių bei katalikiškųjų organizacijų vadovybės mus drąsino, žadėjo visokeriopą galimą paramą.

KLAUSIMAS: *Kokia yra šios knygų serijos reikšmė lietuviams dabar išėivijoje ir gal net Lietuvai ateityje?*

PRELATAS BALČIŪNAS: Tai matysis po 10-20 metų, kai sąmoningesniųjų mūsų tautiečių lentynose šalia Lietuvių Enciklopedijos jau stovės tokia pat ar ilgesnė eilė “Krikščionio Gyvenime” tomų. Tada bus aišku, kokia didelė spraga būtų jų nebuvimas, kiek daug skurdesnė būtų mūsų pasaulėžiūrinė raštija ir kiek dėl to būtų menkesnė mūsų dvasinė kultūra. Tos knygos bus didžiausias turtas, kurį galėsime perduoti ateities kartoms. Jos bus neįkainojamos vertės mūsų broliams tėvynėje, kai vieną dieną — tuo tvirtai tikime — išauš ir jiems laisvės valanda. Nebus taip sunku atstatyti sugriautą ūkinį gyvenimą, bet jokiais net milijoniniais fondais, jokiomis medžiaginėmis gėrybėmis neatstatysi dvasinių griuvėsių, kuriuos bus palikęs ypač priaugančiose kartose bedieviškasis komunizmas. Tada jau nebus laikas pradėti. Galėsime jiems duoti tik tai, ką anksčiau būsime parašę ir išleidę. Perspausdinimo klausimas bus tik mažmožis. Šitoj vizijoje jau dabar galime suprasti “Krikščionio Gyvenime” knygų serijos reikšmę išėivijai ir Lietuvai.

KLAUSIMAS: *Ar laikotės kokio plano, parinkdami temas šios serijos knygoms? Kas ir kieno jau paruošta ir kas dar ruošinama?*

PRELATAS BALČIŪNAS: Mūsų tikslas duoti knygų visais svarbiaisiais krikščioniškosios doktrinos bei pasaulėžiūros klausimais, ypač turinčiais ryšio su gyvu gyvenimu bei su dvasine lietuvių kultūra praeityje ir dabartyje. Parinkdami temas, pirmenybę skiriame aktualesiems gyvenamojo momento klausimams. Suprantama, mūsų galimumai riboti. Ypač pradedant. Neįmanoma duoti iš karto viską. Kartais prieš savo norą prisieis leisti dar ne taip reikalingą knygą, kuri jau parašyta, o metus ar kitus laukti labiau reikalingos pasirodymo dėl to, kad ji dar tik rašoma. Kasmet išėisiančios po maždaug trys knygos bus lyg atskiros plytelės, kurios su laiku turės sudaryti vieną

atbaigtą visumą. Norėtume, kad į pasirodancius atskirus serijos veikalus būtų žiūrima iš šio visumos taško.

Šiuo metu spausdinamas III tomas — II Vatikano dokumentų 3-ji dalis. Paruošti veikalai. “Šiluva žemaičių istorijoje”, du tomai (kun. St. Yla); “Gyvoji Liturgija” (kun. dr. St. Žilys); “Ieškau Tavo veido” (kun. Alf. Grauslys); “Krikščionio Dievas” (kun. dr. J. Gutauskas). Ruošiami veikalai: 1. Krikščionybė ir komunizmas, 2. Komunistinis ateizmas (prof. dr. A. Mačeina); “Pasaulietis Bažnyčioje” (kun. dr. A. Baltinis); žmogaus klausimu (autorius vėliau duos veikalui tikslų pavadinimą; dr. J. Girnius); “Žvilgsnis Knygų Knygon” (prel. dr. P. Jatulis); “Dievas mumyse” (prel. dr. A. Deksnys); “Pašaukimas ir pašaukimai” (prel. dr. V. Balčiūnas); “Religija” (kun. dr. P. Celiešius); “Medicina ir religija” (prof. dr. J. Meškauskas) ir eilė kitų.

KLAUSIMAS: *Daug vertingų krikščioniškosios pasaulėžiūros knygų išleidžiama kitomis kalbomis. Ar “Krikščionis Gyvenime” knygų serijoje pramatote, kai ką iš jų atrinkus, išversti lietuvių kalbon ir išleisti?*

PRELATAS BALČIŪNAS: Tik išimties keliu verstiniai dalykai galės patekti į seriją. Norime duoti pirmenybę saviesiems autoriams. Nelengva bus išleisti ir vien tik jų paraštuosius. Jau dabar, pavyzdžiui, vienas autorių atsiėmė savo veikalą, nenorėdamas laukti poros metų, iki jis bus atspausdintas.

KLAUSIMAS: *Šios knygų serijos pradžioje buvo atspausdinti du tomai II Vatikano susirinkimo dokumentų lietuvių kalba. Ar šie svarbūs veikalai lietuvių išėivių yra pakankamai šiltai priimami, ir skaitomi?*

PRELATAS BALČIŪNAS: Kai kas juos tikrai šiltai priima, išgyja ir skaito. Bet tik kai kas. Jūs žinote, kaip iš viso dabar yra su lietuviška knyga, ypač religine. Taip, II Vatikano susirinkimo dokumentai yra tikrai svarbūs visiems, bet tai nėra lengvo pasiskaitymo knyga. Prie jos reikia grįžti dažnai, kiekvieną kartą, kai kyla abejonės, neaiškumai tuo ar kitu klausimu. Ypač dabar, kai Susirinkimo vardu prikalbama ir prirašoma visokių nebūtų dalykų ir imama daryti tai, kas yra kaip tik priešybė to, ko jis norėjo ir siekė. Tiesa, kol neišėjo III tomas, nelengva pasinaudoti ir dviem pirmaisiais: jame spausdinamos Susirinkimo metu pasakytos popiežių Jono XXIII ir Pauliaus VI kalbos ir raštai. Platus rašinys apie visuoti-

niuosius Bažnyčios susirinkimus, ypač apie Vatikano II-į padės išskaityti pagrindinę jo dokumentų mintį, o išsamus dalykinis turinys įgalins kiekvieną skaitytoją per keletą minučių be vargo sužinoti, ką tuo ar kitu klausimu Susirinkimas iš tikrųjų pasakė. Tikimės, pamazū rasis vis daugiau įsisąmonijusių, kad Susirinkimo dokumentai skirti visiems, kad tik patiems juos skaitant galima tikrai sužinoti, kas juose pasakyta, ir nelikti šiandien vis labiau plintančio sąmyšio auka. Juk tas sąmyšis kaip tik ir yra tikrosios II Vatikano Susirinkimo minties nepažinimo pasėka.

KLAUSIMAS: *Kaip lietuvių išėivių visuomenė iki šiol atsiliepė į Jūsų pastangas leisti šią knygų seriją? Ko ateity dar tikėtumėtės iš jos?*

ATSAKYMAS: Labai silpnai. Svarbiausia, turbūt, dėl to, kad maža ką apie ją žino. Serija dar nesijaučia pilnai išpilditusi visuomenėje. Žadame pradėti platesnio masto jai viešą prisistatymą, kai išeis III-sis tomas, vasario mėnesį. Mūsų pageidavimas labai kuklus — kad kiekviena sąmoningesnė lietuvių šeima išjungtų į serijos prenumeratorių eiles, ryždama si paaukoti tam tikslui septynis su puse dolerio per metus (už tris knygas). Balfui ir Religinei Šalpai aukojama paprastai dėl to, kad jaučiama pareiga padėti kitiems. Kitaip yra kai eina kalba apie knygą. Čia paprastai tegalvojama tik apie save — kiek ji man bus naudinga ar reikalinga. Tai labai tikslu tose aplinkybėse, kur knygų spausdinimas yra pelningas biznesis. Visai kitaip yra mūsų sąlygose. Dėl per mažo skaitytojų skaičiaus tik su dideliu vargu knyga gali išvysti pasaulio šviesą. Dėl to čia kiekvienas knygos ėmėjas ne tik užsimoka už knygą, bet pasidaro kartu ir geradarys, ir rėmėjas, ir leidėjas. Jeigu turėtume 5,000 prenumeratorių, galėtume be vargo spausdinti ir leisti serijos veikalus, nesidairydami nei mecenatų, o kol prenumeratorių nėra nė tūkstančio, tenka laužyti galvą, kuo padengti paprasčiausias spausdinimo ir platinimo išlaidas, nekaltant jau apie simbolinę knygos parašymo ir paruošimo spaudai kompensaciją.

Todėl ir norėtume, kad kiekvienas mūsų tautietis, svarstydamas klausimą, būti ar nebūti serijos prenumeratorium, galvotų ne tik apie save, bet ir apie tos serijos veikalų autorius, redaktorius ir leidėjus, kurių darbą savo prisidėjimu gali žymiai palengvinti, ir apie visą lietuvių tautą ir tėvynę, kurias šiuo būdu gali padėti praturtinti nepalyginamai didesnėmis vertybėmis negu anais keliais doleriais.

JAUNYSTĖ

SALĖ PAKVIPO RŪKYTAIS KAIMO LAŠINIAIS

Iš Elizos dienoraščio

Penktadienis

Geso paskutinė vakaro žara. Rausvu dangaus pakraščiu, besiliečiančių miško, pynėsi smulkios medžių šakelės, išryškindamos prigesusi foną.

Užsimečiau kava ir cigaretėmis pakvipusį palta, nuo rašomojo stalo nužėriau savaitės dulkes, prigesinau didžiąsias šviesas ir protekine bėgau pro duris.

— Panele Eliza, ko taip skubat? Čekio nepasiėmėt. Gal pamiršot, kad penktadienis?

— Ne. Nepamiršau. Savaitės inercija veikia.

— Gal cigarete, ar dar vis neįpratote?

— Ačiū. Neįpratau ir, manau, neįprasiu. Kai grįžtu iš įstaigos, palta pakabinu ant šakos, — atsakiau bespalviu tonu.

— Atrodot prislėgta. Nuovargis ar kas kitas?

— Gal ir taip, — atsakiau, nekeisdama tono spalvos.

— Pailsėkite, atsigaukite per savaitgalį, — pridėjo įstaigos viršininkas, mandagiai praverdamas duris, pro kurias išslinko pilkas dūmų kamuoliukas, o veidą palietė gaivi oro srovė.

— Ačiū. Bandysiu. — Įtraukusi kaklą į palto apikaklę, lyg vejama, pasileidau gatve. Pailsėti... per savaitgalį. Bet kaip? Negi išimsi širdį ir padėsi ant pagalvės. Graudulys, kaip kietas raktas, sukabino širdį ir jau, rodos, siekia gerklės, tik ims, spustels — ir nėra tavęs.

Ir ko gi man trūksta? Ko ta širdis taip kais-ta?... Jis taip nuoširdžiai sako: "Pailsék". Ir kaip, rodos, besislepiu, vis pastebi, kai esu liguista, nuvargusi. Kartais galva, rodos, plyšta nuo skausmo, bet kai neprašomas pasako: "Eik namo. Tik rytoj po pietų pertraukos atsirask. Pagulék, paimk vaistų. Neimk visa taip giliai į širdį. Susprogdinsi ją", ...tada po tų žodžių, lyg aspiriniais apkabinėtu, taip ir pajuntu galvoj palengvėjimą.

Protingas ir geras, bet... ar man to gana... ar galiu sustoti ties juo ir pasilikti? Ne... O gal

man tik taip atrodo? Gal mano širdžiai užtek-tų jo vieno? Ne... ne... tikrai ne. Tai būtų bai-su sustoti ties vienu... amžinai... tai savos rūšies kalėjimas... Mintys svilino smilkinius, širdis, kaip peliukas urve, cypė.

Kaip paprastai, penktadieniais, grįždama iš darbo, užsuku pas senuką, o šiandien vos neprabėgau pro jo duris. Net gėda pasidarė, kai atsitrenkiau į akligatvį. Dar gerai, kad už jo lūšnos baigiasi gatvė ir buvo į ką atsitrenkti.

— Labas vakaras, tėtuk. Kaip jaučiatės?

— Sveikutė, panele Eliza. Kaip gi pati laikaisi? Šį vakarą daug ko nedaryk. Tik arbatos stiklinę. Lovą pats perklojau, o dulkes palikime veislei. Kai bus per daug prisiveisė, praversiu langą, ir vėjelis išvaikys.

— Tėtuk, kodėl nenori, kad pavaikyčiau dulkes?

— E, ką čia su jom prasidėti. Kiek jau čia beliko, iki visas pavirsiu į dulkes. Ta širdis, kaip supuvus lepšė — vos begaliu atsikvėpti.

— Tai va, tėtuk, su tokia lepše dar pats lovą klojate.

— Mat norėjau jums laiko sutaupyti, o tuo pačiu ir sau. Kai ateini, tai vis va — bėgi ir bėgi. O taip norėčiau, kad šiandien prisėstum valandėlę, turiu šį tą pasakyti.

— Gerai, tėtuk. Mielai pabūsiu. Šį vakarą niekur neskubu.

— Matai ten kampe skrynutę? Šis raktukas nuo jos. Atidaryk.

Daug kartų tvarkydama senuko kambarį, valydama dulkes nuo lietuviškais raštais išpiaustytos skrynutės, galvodavau: Kas toje dėžutėje? Visas senuko butukas su kiekvienu plyšeliu ir užkampiu man buvo savas, kaip seniai dėvimas rūbas.

Paėmiau pajuodusį raktuką, pakabintą ant ašutinės pynutės, ir drebančia širdim bandžiau rakinti. Ką rasiu? Gal auksinių? Gal supelėjusių popierinių monetų? Kaip nejauku, jei rasiu

brangenybių... Senukas atrodė neturtingiausias ir labiausiai užmirštas žmogus visame mieste...

Pritūpusi ant grindų, krapščiau spynele. Pagaliau ji trakstelėjo, prasižiojo ir aš šalstančiom rankom atkėliau dankteli, prasiveržė senumo ir pelėsių kvapas. Dėžutė buvo suskirstyta skyreliais. Kiekvienas skyrelis pritaikytas atskiram reikalui. Viskas suplanuotai ir dėmesingai sudėstyta, tvarkingai sulyginta. Pastačiau dėžutę ant kėdės, o pati atsisėdau ant lovos krašto. Senukas pasispyrė aukštyn, atsirėmė į pagalvius, su rankove nubraukė nelauktai atsiradusį ašarų kamuoliuką ir pradėjo "testamentinį" patvarkymą.

— Panele Eliza, šitoje dėžutėje yra brangiausias mano turtas, ką aš turiu šiame pasaulyje. Šitam skyrely laiškai nuo žmonos. Čia nuo dukrų. O čia va, nuo vyriausio sūnaus, kuris, išvykęs į pogrindį, man rašinėjo, davė nurodymus, kaip praktiškai vykdyti jų planus. O aš tai atlikti gebėjau, nes tada jau buvau peršokęs šeštą dešimtį, ir buvęs kariu dviejuose karuose. Čia yra jo ir mano "kariškos paslaptys", kurios buvo šventai saugomos ir tiksliai vykdomos.

— O kas čia? — paklausiau, keldama didelį pluoštą popierių, perjuostą tautinių spalvų juostele.

— Čia atsiminimai "Ką mačiau pragare" ir ką jaučiau, kai vaikščiojau ant mirties briaunos. Panele Eliza, noriu padaryti testamentą, ar prižadi man būti to testamento vykdytoja?

Be žodžio palenkiau galvą ir paspaudžiau ranką. Senukas lengviau atsiduso ir tęsė toliau. Dabar visa sudėk į vietas, užrakink dėžutę ir padėk po mano lova. Raktuką paimk su savim. Kaip pati žinai, mano dienos eina prie galo. Kai aš mirsiu, visa, kas yra toje dėžutėje, o ten yra mano gyvenimas, kurio mirtis nesunaikins, išimk ir paleisk dūmais, kad jie pasektų mane.

— Tėtuk, — tariau susijaudinus, — kodėl nori paleisti dūmais? Juk užrašus būtų galima atspausdinti.

— Atspausdinti?! Ne! Ne! Jei nepažadi sudeginti, aš negalėsiu ramiai numirti.

Jo lūpų kampučiai skausmingai virpėjo, akys maldaujančiai kreipėsi į manąsias.

— Tėtuk, kodėl būtinai sudeginti, kodėl?

— Ar nori žinoti kodėl? Ar nori, kad pasakyčiau? Ar nori?

— Žinoma, noriu.

Galvą patogiai panardino pagalvėse, primerkė akis, lyg matydamas naują viziją, ir pradėjo:

— Vienam Vasario šešioliktosios minėjimui aš pasisiūliau kai ką paskaityti. Parinkau, kas,

mano supratimu, jaunimui duotų drąsos ir ryžto kovai už tautos laisvę. Labai norėjau paskaityti tas vietas, kur yra faktai, su kokia nepalaužiama dvasine jėga Lietuvos vaikai aukojosi..., kurių tarpe buvo ir mano sūnus,... jaunas, gebąs atlikti sunkius uždavinius, apgalėti visus kliuvinius... Atiduoti viską, iki paskutinio kraujo lašo... Kai žuvo, buvo tik dvidešimt trejus pabaigęs, o tokių buvo daug.

Senukas priduso, akys pritvinko ašarom, bet jis kaulėtais pirštais suvarė jas atgal ir tęsė toliau:

— Aš išėjau ant scenos ir pradėjau skaityti. Kai pradėjau pasakoti apie savo sūnaus mirtį, mano balsas pritilo ir aš išgirdau iš už scenos...: "Ko tas senis ten užsiriogino ant scenos su savo senienom. Ir nesusipranta nurėplioti. Jau visa salė pakvipo rūkytais kaimo lašiniai... Mano sakiny užlūžo. Lūpos ne vietoje užsičiaupė. Skubiai graibščiau palaidus popierius, kišau į kišenę, kad tik neliktų koks žodis, nuslydęs po stalą. Pamiršau šalikėlį ir lazda. Kai pasiekiau namus, sustyrusiom rankom vos sugraibiau rakta, bet savo lūšnoje pasijutau drąsus, kaip pelė savam urve. Sukritau ir verkiau, kaip vaikas, tik nebuvo motinos sterblės ašaroms pilti. Buvo laikas, kada šūviai kurtino ausis. Bomba sprogo šalia manęs, išplėsdama iš dešinio šono gabalą mėsos ir sutriuškino šonkaulius. Ir aš, kaip pašautas šuo, susigriebiau šoną ir nušliaužiau tolyn. Kraujo klanas sekė iš paskos, bet aš neverkiau. Nei vienos ašaros. Sukandau dantis ir tylėjau, iki netekau sąmonės. Neverkiau, atsibudęs priešų rankose, kurios mane išlaikė trejus ir pusę metų. Kodėl aš čia neišlaikiau? Kodėl aš verkiau? Kodėl? Panele Eliza, sakyk? Kodėl? Tu sociologė, mokytas žmogus, sakyk?

Degančiom, kančios išvargintom akim giliai smeigėsi į mane, laukdamas atsakymo, o aš jo neturėjau...

Kai išėjau į gatvę kojos buvo sunkios, smegenys perkaitusios... Negalėjau sumegzti minčių, rasti sprendimo. Pasukau artesne gatve. Dar vienas kampo užlūžimas... ir savos durys. Įlinkau į kambarį kaip svetima. Visa, kas manye buvo sava, atvira, užrakinau senuko dėžutėje. Negalėjau užmigti, varčiausi lovoje. Galva buvo sunki, akyse raibuliavo. Mėnulis šaipėsi pro medžių šakas. Namų šešėliai tiesėsi gatvėmis, vienas skverbėsi pro užuolaidos plyšelį. Širdyje baimė, graudulys, netikrumas. Ant pagalvės suvirpėjo sausos šakos šešėlis.

AKIRAČIAI

GYVENIMĖLI, IR KADA TU PABLOGĖSI . . .

Kokia keista ir nepatraukianti šio rašinio antraštė. Kas nutiko jos autoriui? Kaip jis drįsta viešai mesti tokį nevykusį iššūkį? Šiandien, kai dauguma mūsų esame susirūpinę, kad tas kasdienis gyvenimėlis kaip tik dar lengvėtų, dar gerėtų, štai, atsiranda balsas, toks lyg netikras, toks priešrovinis, nevykęs. Be abejo, kiekvienas skaitytojas turi neginčijamą teisę skaityti tik tai, ką jis mėgsta, kas jam patrauklu ar įdomu; todėl, regis, nebus nieks įžeistas, jei ir šios mintys čia bus išspausdintos.

O apie tai kalbėti jau beveik verčia reali kasdienybė. Įsikūrėme gerai, pralobome, nutukome. Nebeišgalvojame, kokių dar linksmybių išsigalvoti, kad tik savąjį gyvenimą padarytume dar linksmesnį, kartais net ir nuotykingesnį, persūdytą pikantiškumu. Visa imame, kaip savaime suprantamą ir užtikrintą dalyką. Tautos ir pasaulio skauduliai vis mažiau mums rūpi, mažiau girdimi įvairūs nusiskundimai ar net ir pagalbos šauksmai. Svarbu, kad tik niekas nedrįstų drumsti mūsų ramybės, nesikėsintų į

SALĖ PAKVIPO LAŠINIAIS

(iš 77 psl.)

Krūptelėjau, bandžiau nužerti, bet jis tik sumirgėjo ir nuslydo ant sienos. Gaudžiau šakos šešėlį, šokinėjantį virš lovos.

Sužvilgo mėnulis ir blankioj šviesoje pamaciau ranką, vinimi prikabinatą prie medžio. Šviesa dar liuoktelėjo aukštyn, praskverbdama tamsą, ir erškėtis, dėmėtas krauju, lyg atsidalino nuo prikryžiuotojo.

Užmečiau ant galvos antklodę, bet dar buvo per mažai, dar vis mačiau krauju pripildytą delną ir drėgną erškėtį. Ant galvos užmečiau pagalvę, kaire ranka stipriai prispaudžiau. Jaučiau, kaip pagalvė drėko, kaktai buvo vėsu, širdis rimo.

Argi mane pasiekė drėgmė iš to suglausto delno? Ar raudona rasa nukrito nuo erškėčio?

Šeštadienis

Pirmieji darbo žingsniai — pas senuką. Prie jo lovos laikrodžis nebeskaičlavo laiko. Jis buvo sustojęs. Senukas buvo ramus. Kilnumas ir rim-

tis dvelkė iš sustingusio veido. Išsitraukiau iš palovės dėžutę ir nuskubėjau laiptais. Lengvas degtuko brūkštelėjimas — ir melsvas dūmų takelis pakilo virš mano galvos.

Rausvas, ramus rytas gimdė saulėtą dieną. Joks vėjelis nedrumstė kilimo į erdves. Ar tai ne Abelio aukos dūmai, kurie išpirks ir mano kaltę? Juk ir aš nesu "kančios senienu" mėgėja. Ir man svetimas "kaimo lašinių kvapas". Bet ar nuostabu: tiek gimtadienių praleista svetimose gatvėse, kurios jau pasidarė savos.

Tebelaikiau nudegusį degtuko galiuką. Ranka kvepėjo siera. Senose pasakose sakoma, kad pragaras kvepia siera. Ranką galiu nuplauti, bet ar mano širdyje nėra trupučio pragaro? Nelaukta pro nosį nuskrido paukštis, krūptelėjau ir atsibudau. Dūmų kamuoliukas buvo išsisklaidęs dangaus erdvėje. Kampuoti debesėliai skverbėsi vienas pro kitą tolyn, tolyn. Sprausminio lėktuvo užimas skrodė mirtiną erdvės tylą. Iš jo uodegos tiesėsi dūmų virtinė, bet ji manęs nedomino. Ten nebuvo žmogaus kruvinos kančios nei meilės liekanų.

turimus patogumus, neretai net ir į tikrą liukusą.

Esmėje, aišku, juk nieko blogo. Visa uždirbta doru būdu, savo sugebėjimu, darbštumu ir pareiagingumu. Aukštas gyvenimo lygis gyvenamojo krašto aplinkoje juk verčia ne vieną pasitempti, neretai ir persitempti, kad neatsiliktų nuo kaimyno, bičiulio, pažįstamo. Ekonominė gerovė, nežiūrint visų infliacinių reiškinų, įtraukia kiekvieną, kuriam tik užtenka sveikatos ir bent kiek asmeninės ambicijos. Visa tai juk nebūtų bloga, gal net būtų vertinga ir sektina, jei tie visi prabangos reiškiniai nebūtų palietę ir mūsų moralės, kuri, deja, neretu atveju jau pastebimai pradeda šlubuoti.

Bene pirmiausia pastebima — tai vis nykstanti, menkėjanti dėkingumo dvasia. Imame visa, palyginus, taip lengvai, dažnai užmiršdami padėkoti. Tam, nuo kurio juk priklauso kad ir menkiausias plauko kritimas nuo mūsų galvų. Kalėdų naktį trys astronautai, pasiekę mėnulį ir apačioje matydami mažytį žemės rutulį, besisuktį kosmoso platybėse, nerado nieko geresnio, kaip viso pasaulio akivaizdoje išpažinti savo tikėjimą ir dėkingumą, skaitydami Šv. Rašto ištraukas apie pasaulio sukūrimą.

Religinės ar šeimyninės šventės jau po truputį pradeda blankti. Kaip sakoma, “nustoja savo esmės”. Čia slepiasi kiek kitokia tikrovė, nes, pasirodo, “esmė” yra ta, kad šventiniai vaišių stalai jau nieko nebeimponuoja, nieko nebeatraukia. Kasdien juk valgome ir geriamo tai, kas anuomet tegalėdavo būti rezervuota tik šventiniam stalui, kuris vis jau prisidėdavo ir prie iškilesnės švenčiu nuotaikos sudarymo. Todėl nėra ko ir stebėtis, kad mums šventės jau žymiai mažiau šventiškos atrodo. Baigiame pamesti tą padėkos jausmą, užmiršdami ar net ir nenorėdami žinoti, kad pasauly dar milijonų milijonai žmonių kenčia alkį, šaltį ir visus kitus nepriteklus.

Šiame kontinente yra labai prasminga ir tikrai gili šventė — Padėkos diena. Bet mes jos, galima sakyti, kaip ir nepripažįstame. Primate ją kaip mielą nedarbo dieną, bet tai ir viskas. Ar daug kas iš mūsų tą dieną atsilanko šventnamyje, jei ne ištisoms pamaldoms, tai bent trumpai maldai — padėkai? Ar neužtenkamai malonių, gėrybių, sau ir savo šeimoms, artimiesiems gauname? Ar jau užšalo mūsų burnose ir mintyse padėkos žodžiai? Sunku prisiversti pagalvoti, bet, kas žino, gal tos visos saldžios, lengvos ir nerūpestingos dienos gali daugiau negerėti, bet, priešingai, staiga imti

blogėti. Ar esame pasirodę tokiai galimybei? Tikriausiai, ne. Juk tas taip netikra ir neaktualu šiandien, kai civilizacijos patogumai vis žada naujų naujovių, dar didesnių patogumų naujai gimstančiame robotų ir mygtukų pasaulyje, kuriame visiems užteks vietos, tik tos vietos pradeda trūkti... Dievui.

Ne veltui juk ir šūkiei raivosi — vis dažniau matomi ir skaitomi, kad Dievas yra miręs, kad religija yra opiumas masėms. Kai ką tas labai patraukia, nes tai reiškia mažiau pareigos, mažiau varžtų, mažiau bet kurių išipareigojimų, iš karto net ir neįsijaučiant, kad žmogaus dvasioje liekasi tuomet tik gili tuštuma. Duona, balta ar kitokia, ir žaidimai patenkina išlepusį skonį, žmogiškąsias jusles. Bet kas liekasi po to? Po to, kai jau įmantriai patiekalai išragauti, brangiausi gėrimai išbandyti! Gyvenimas ir toliau sau ritasi nusistovėjusia vaga, tik mums užmirštant vieną, bet svarbų teigimą apie tai, kad kam daugiau duota, iš to daugiau ir bus pareikalauta.

Gal po šių minčių, tegu ir prabėgomis aptartų, jau bus bent kiek lengviau suprasti ir šio rašinio keistąją antraštę.

Al. Gimantas

KARDINOLAS BEA (atkelta iš 72 psl.)

tarp katalikų ir kitų bažnyčių viršūnių susidaryt draugiškesnė atmosfera, Uppsaloj 1968 m. net atverdama kelią minčiai Katalikų Bažnyčiai stoti į Pasaulio Bažnyčių Tarybą.

Šio kardinolo mirties proga, Religinų Žinių Tarnyba pareiškė, kad jis “ateities istorikų bus laikomas šio šimtmečio vienu svarbiausių bažnytinių asmenybių”. Tokiu jis tapo savo giliu krikščionišku humanizmu, pajėgusiu ne vieną kartą teigiamai paveikti patį popiežių ir patraukti daugelį skirtingai krikščioniškai įsitikinusių asmenų. Jo gili pagarba žmogaus pažiūrom liks visad įsidėmėtina. Jo žodžiais (cituotais “Laiškų Lietuviams” gaires nustačiusiame redakcijos žodyje 1963 m. spalio nr.), “reikia suprasti kito žmogaus žvilgsnio išėities tašką. Taip pat reikia suvokti, kad tikrovė turi tūkstantį skirtingų aspektų, tūkstantį skirtingų pusių, tuo tarpu individas, net labai talentingas ir išmintingas, mato tik vieną ar keletą. Tiesos meilė mus perspėja visada prisiminti savo žinių ribotumą ir taip pat atpažinti tiesos aspektą, kurį mato kiti... Mes turime tiesą atpažinti, kur tik ją užtinkame”.

K. T.

Nuotrauka Algimanto Kezio, S. J.

ŠYPSANTIS

TIK SIUVĖJAS NUSTATĖ DIAGNOZĘ . . .

Žmogus ieškojo mediciniškos pagalbos, nes nuolat jam raibavo akys ir skambėdavo ausyse. Vienas iš daktarų, apžiūrėjęs jį, patarė išoperuoti tonsilus. Deja, operacija nieko nepagelbėjo. Jis kreipėsi pas kitą gydytoją. Buvo patarta ištraukti visus, dar likusius burnoje dantis. Ir tai buvo padaryta, bet jam vis vien akyse raibuliavo ir ausyse skambėjo.

Kreipėsi žmogelis į trečią gydytoją. Šis gi — trumpai drūtai — jam pasakė:

— Jūs beturite gyventi tik šešis mėnesius...

Ir — ką gi? Bieka tik ruošti mirčiai. Kadangi žmogelis turėjo susitaupęs pinigų, tad nutarė “poniškai” pagyventi nors tuos šešis mėnesius. Nusipirko juodą limuziną, pasisiuvo trejetą gerų kostiumų ir užsisakė keletą geros rūšies marškinių pas gerą siuvėją.

Siuvėjas jo klausia:

— Koks jūsų apikaklės numeris ir koks rankovių ilgis?

— 15 - 34, — atsakė šis.

— Okay, mes pasitikrinsim, — pratarė siuvėjas.

Patikrinęs gi sako:

— Jūsų apikaklė turi būti 16, o rankovės tvarkoj.

— Bet aš visą laiką dėvėjau marškinius su 15 nr. apikakle, — spyrėsi šis.

— Ach, taip? O jums akys neraibuliavo ir ausyse neskambėjo nuo to? — užklausė siuvėjas...

— O, taip... taip... — tik sumikčiojo šis...

NEBĖR KAIP GINTIS

Teisėjas kaltinamajam:

— Jau galutinai išaiškinta, kad kumštimi išmušei baro patarnautojui du dantis, viešbučio savininkui išsukai ranką ir tris policininkus, norėjusius patį sutvarkyti, paguldei į ligoninę. Dabar — ką gali pasakyti, norėdamas save apginti?

— Jei tada nepajėgiau galutinai apsiginti, tai dabar kalbėti apie apsigynimą — tuščias

burnos aušinimas... Bieka tik apgailestauti, kad tuomet nusilpau...

LIETUS IŠGĄSDINO

Vyras, griebęs būtiniausius savo daiktus, subloškęs juos į lagaminėlį, mėgina išgąsdinti savo žmoną:

— Jau seniai per toli esi nuėjusi. Šis bus paskutinis mudviejų barnis! Traukiu į platųjį pasaulį, kur jo padugnėse, pavojinguose džunglių tankumynuose, smėlio dykumų uraganuose ir audringose jūrose užmiršiu tave...

Smarkiai trenkęs durimis, nėrė laukan, bet... po poros minučių grįžo atgal, numetė lagaminėlį kampan ir sako.

— Tikrai tavo laimė, kad lyja...

ŽMONOS IDĖJA

Budapešto hipodrome vienas karštas lošejas pastatė dešimtį florintų už arklį, vardu Dykaduonis, ir laimėjo keletą tūkstančių.

— Kas tau pasakė, kad reikia statyti už Dykaduonį — nustebintas jo laimėjimu, klausia jį bičiulis.

— Žmona... — sako laimėtojas. — Tai buvo jos paskutinis žodis, kai pasakiau, kad einu žiūrėti lenktynių.

ŠUO — DRAUGAS

Kiniečių priežodis teigia, kad šuo laikomas geriausiu žmogaus draugu gal kaip tik dėl to, kad žmogui niekad neduoda patarimų, niekad nemėgina pasiskolinti iš jo pinigų ir... neturi uošvienės.

Parinko Pr. Alš.

REDAKCIJOS ATSAKYMAS

Brazilijos lietuvių savaitraščio “Mūsų Lietuvos” redakcija 1968 m. gruodžio 6 d. atspausdino sekančio turinio atsakymą vienam skaitytojui: “Tamstos atsiųstąjį redakcijai **ATVIRĄ LAIŠKĄ** negalime spausdinti, nes pridėjote vieną žodį: “**KONFIDENCIALIAI**” ir jį pabraukėte”.

ŠEIMA

Stebint vedusiųjų gyvenimą, matant kai kurias (kartais net senelių) vedusiųjų poras einant drauge ranka rankon, o kitas (kartais ir visai jaunas) — vienas kitą stumiant ar tempiant, ne vienam kyla klausimas...

SUTUOKTUVĖS - JUNGAS AR DRAUGYSTĖ?

Kuo remiasi dviejų žmonių gyvenimas nuo tos valandos, kai nuskamba pati seniausia jaunosios atsisveikinimo daina: “Jau, jau, bernučėli, dabar tavo valioj...”

Nekalbėkim apie tuos pirmuosius mėnesius, kurie prilygsta trumpam sapnui ir sunkiai išsakomi. Gal tik dvi žilos galvos kartais byloja apie metų tėkmę ir akių blizgesiu prisimintuose išduoda žemiško rojaus atradimą.

Bet kas toliau? Kai dainos aidas išblėsta? Ar vedybiniame gyvenime būtinai vienas turi įtempęs vadeles valdyti, kad vežėčios riedėtų? Jungas atitenka nuolaidžiamam.

* * *

Valdymo noras slepia užsilikusią baime, nors valdantysis — vyras ar moteris — aiškiai galvoja, kad tuo parodas savo stiprumą bei pajėgumą. Galvosena, kad tik dominavimu galima apsaugoti savąjį “aš” yra labai klaidinga. Vis laikytis vien savo nuomonės ir reikalauti vien savo norus išpildyti, neatsižvelgiant į kitą, yra asmens žlugimo kelias. Asmuo, įpratęs skaitytis tik su savo norais ir nuomone, sunkiai įsivaizduoja kito padėti. Taip iškyla įvairūs ultimatumai, kurie tolina vieną nuo kito. Neišspręstos problemos, neišsikalbėtos mintys sukelia pradžią dviejų susituokusiųjų žlugimui.

Vienintelė išeitis — tai abiejų asmenų gera valia ir atvirumas. Atvirumas pasisakyti ar išklaudyti kito nuomonę, ieškant kelių abiejų gerovei. Tuo nebus pažeidžiama kito skirtinga galvosena, bet puoselėjama savęs palenkimas abiejų gerovei. O ar tai kaip tik nėra pagrindinė susituokusiųjų atsakomybė?

* * *

Sėkmingiausias susituokusiųjų sugyvenimas pastebimas, kai jis remiasi draugyste.

Lengva aprašyti vietą ir laiką, kur meilės žaibas trinktelėjo. Bet kur draugystės pradžia? Ir žaibai, ir perkūnijos jos apybraižai svetimi.

Draugystė gimsta tuo metu, kai išgirsti kito asmens pasisakymą, visiškai atitinkanti savajam. Juk vaikščiojai vienas, dažnai ieškodamas ir netikėdamas, kad žemėje yra asmuo, atitinkąs tavąjį palinkimą gėriui, ironiją nuosmukiui.

Mintinai gali išskaičiuoti dorybes, kurios priklauso draugui. Kas reikale padės, ligoje slaugys, užgautą atjaus? Bet draugas irgi turi teisę aštriai pasakyti. Iš jo lūpų klaidos papeikimas kitaip nuskamba. Ir jam atleidžiam užmiršimu.

Taip susituokusieji per draugystę mokosi prasmingiau gyventi.

* * *

Yra atvejų, kai draugystė sunkiai pasiekiamą. Štai, pavyzdžiui, vyras praleidžia visą savo gyvenimą, uždirbdamas duoną, o jo žmona išnaudoja laiką save praturtinti: lavinasi muzikoje, mene, literatūroje. Tokiame atvejuje vyras atrodo labai neišsilavinęs kultūringos moters draugystėje.

Padėtis gali būti ir kitokia. Pavyzdžiui, vyras kyla savo profesijoje, darbe; domisi ir besikeičiančia aplinka, o žmona tingi ir lieka atsilikusi, mažai kuo besidominti. Ar šitokioje padėtyje gali draugystė klestėti?

* * *

Tikrai, tarp dviejų taip arti viens kito gyvenančių vedusių asmenų turi būti kažkokia lygybė — autoriteto, moralės, net inteligentiškumo. Ta lygybė pasiekiamą viskuo besidalinančia draugyste. Kuo didesnė draugystė, tuo didesnė lygybė. Kuo mažiau draugystės, tuo didesnė plyšiai tarp viens kito. O kai abiejų draugystės vietą užima vieno diktatūra kitam, kur vienas valdo, o kitas jungą neša, ten nėra nei dalinimosi, nei lygybės — o tik žlugdanti vergovė.

Vedybos — ne jungas, bet draugystė.

Gailutė Valiulienė

ANAPUS

Lietuvoj platinama “Pravda”

“Spaudos platinimas — pačiame įkarštyje. Suprantama, dabar dar sunku pasakyti, kokie bus galutiniai rezultatai, bet platinimo eiga nu-teikia optimistiškai. Lyginant su pernykščiais rezultatais, šiemet tai pačiai datai išplatinta daugiau ir centrinės spaudos — visų pirma “Pravdos” ir “Izvestijų...” (“Tiesa”, 1968 m. lapkričio 13 d.).

Propaganda Niujorke

“Niujorkas, XI. 24. (TASS-ELTA). TSRS nuolatinėje atstovybėje prie SNO įvyko socia-listinių šalių draugystės vakaras.

TSRS nuolatinio atstovo prie SNO J. Maliko kvietimu vakare buvo Bulgarijos, Čekoslova-kijos, Kubos, Lenkijos, Mongolijos, Rumunijos, taip pat Baltarusijos ir Ukrainos TSR nuolati-niai atstovai prie SNO, diplomatai ir Generali-nės Asemblėjos XXIII sesijos delegacijų nariai.

Draugystės vakare buvo Lietuvos TSR atsto-vai. Žurnalistas Albertas Laurinčiukas papasa-kojo socialistinių šalių diplomatams, su kokio-mis pergalėmis Lietuva pasitinka savo šlovingą jubiliejų — proletarinės revoliucijos respubli-koje 50-metį.

“Šią šventę lietuvių tauta pasitinka su dide-lėmis, mokslo, kultūros ir ekonomikos pergalė-mis tik todėl, — pasakė Laurinčiukas, — kad mes pasirinkome socializmo kelią” (“Tiesa”, 1968 m. lapkričio 26).

Apie partizanus

“Ši knyga (“Kruvinos žudikų pėdos”, V, 1968) vyresniojo amžiaus skaitytoją nukelia dviem dešimtmečiais atgal, atgaivina prisimi-nimus apie tėvus, sūnus, brolius... Jaunimui, kuris tik tada atėjo į gyvenimą, ji prabyla isto-rinių faktų tiesa. Kalbu apie neseniai paskelb-tus archyvinius dokumentus, pasakojančius, kaip ginkluotų buržuazinių nacionalistų būriai pokario metais siautėjo Tauragės, Šilalės, Šilu-tės, Jurbarko ir Raseinių rajonuose. Knygoj pa-skelbti buvusių ginkluotų būrių vadeivų bei ei-linių dalyvių prisipažinimai, liudytojų pasako-jimai, o taip pat sąrašas tarybinių žmonių, ku-

riuos nužudė buržuazinių nacionalistų grupių dalyviai. Tai jau devintoji knyga, kurią paruo-šė Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Archyvi-niams dokumentams skelbti redakcija, o išlei-do “Minties” leidykla...

Apie tikslus, kurių siekė antitarybinių na-cionalistinių organizacijų dalyviai, kalba jų pa-čių parodymai... Nacionalistinių grupių vado-vai ir jų šeimnininkai užsienyje matė, kad tary-binė santvarka Lietuvoje tvirta, masių remia-ma ir ją nuversti be užsienio imperialistų pa-galbos nepavyks. Bet užsienio imperialistų ginkluota intervencija buvo negalima, nes Lie-tuva buvo galingos Tarybų Sąjungos narys. Neatsitiktinai todėl antitarybinės propagandos ašį sudarė nacionalistinių nuotaikų ugdymas, mėginimai pakirsti Lietuvos darbo žmonių pa-sitikėjimą kitomis broliškomis tarybinėmis tau-tomis. Tuo tikslu buvo mėginama spekuliuoti nacionalistiniais jausmais, nepriklausomybės, laisvės lozungais. Ši nacionalistinė propaganda, susipynusi su religija, suklaidino kai kuriuos jaunos, politiškai neišsilavinusius ir gyvenimo patirties neturinčius žmones. Tačiau liaudies dauguma nepasidavė nacionalistų provokaci-joms. Darbo žmonės iš praktikos matė, jog tik socialistiniai pertvarkymai įgalina pasiekti na-cionalinių savarankiškumą, socialines ir politi-nes laisves liaudžiai.

Knygos faktai rodo, jog buržuazinius nacio-nalistus rėmė daugiausia buvę išnaudotojai, buržuazinės valdžios aparato atstovai, buožės, reakciniai dvasininkai...

Buržuazinius - nacionalistinius teroristus moraliai ir materialiai rėmė bei jiems vadovavo reakcingoji emigracija, jos vadeivos, susispie-tę į vadinamąjį VLIK'ą... Buržuazinės naciona-listinės grupės buvo užsienio imperialistinių žvalgybų atrama...” (“Tiesa”, 1968 m. lapkričio 29).

Laurinčiukas apie Čikagą

Dūmai, dulkės ir miesto kvapai, pakilę iki dangoraižių pečių, sustingo ir, nesant vėjo, ne-žinojo, į kurią pusę plaukti. Čikagą dengė pil-kai melsvas rūkas. Oras virpėjo nuo karščio ir didelio miesto garsų, ir jo trūko visiems, kas

buvo jame gyvas. Parkuose žolė buvo išdegusi lopais, medžių lapai išgelte, o po šiukšlina skverą lėtai krypavo balandžiai.

Nepasikeitė tik šio miesto žmonės. Akis jiems edė sudegusio benzino liekanos, gomurį erzino dulkės, bet žmonės ėjo nesustodami, dirbo nepavargdami, džiaugėsi kaip kūdikiai, kentėjo kaip didvyriai. Šie žmonės pastatė miestą milžiną ir dabar kartu su juo dalijosi garbe, malonumais, kančia ir likimu...

Čikagiečiai myli savo miestą, jį plečia, puošia, ir patys pamažu pasidaro šio pagražinto, patobulinto, bet jau nesuvaldomo milžino aukomis. Dideli miestai turi dideles problemas. Žmonės savo patogumui išrado automobilį, bet dabar automobiliai okupavo gatves ir pačios žmonės prispaudė prie mūrinių sienų. Žmonės nutiesė ir po žeme, ir viršum namų geležinkelius, pastatė aerodromus, o dabar nebegali užmigti nuo žemės virpėjimo, reaktyvinių lėktuvų garsų. Jie pastatė dangoraižius, ir patys užstojo sau saulę...

Amerika dar ne visa prišiukšlinta, užteršta, apnuodyta. Keliaudamas po šią šalį, mačiau labai gražių, pavyzdinai švarių ir malonų poilsį telkiančių kampelių. Todėl palikti Čikagą nebuvo gaila" (A. Laurinčiuko laiškas "Tiesai" iš JAV, 1969 m. sausio 8 d.).

Nebeminint tankų Čekoslovakijoje

"Čekoslovakijoje šiomis dienomis buvo performuota respublikos vyriausybė. Tai atsitiko ne dėl to, kad senoji vyriausybė, sakysim, blogai dirbo, o dėl to, kad nuo sausio 1-osios įgyvendinamas ČSR federalizavimo įstatymas" ("Tiesa", 1969 m. sausio 7 d.).

"ČKP (Čekoslovakijos Komunistų Partijos) vadovai pažymėjo, kad TSKP (Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos) delegacijos viešėjimas Čekoslovakijoje buvo naudingas, platus pasikeitimas nuomonėmis, kuriuo buvo tęsiami tradiciniai draugiški abiejų komunistų partijų ryšiai, padeda toliau gilinti abiejų šalių tautų draugystę..." ("Tiesa", 1969 m. sausio 11 d.).

Kitur vien streikai, streikai

"Tiesos" priede "Profsajungų Gyvenime" (1969 m. sausio 11 d.) taip tevaizduojamas darbdavių ir darbininkų "sugyvenimas" "buržuaziniuose" kraštuose:

ITALIJA. Roma. Visoje Italijoje prasidėjo nauja streikų banga... Pagrindiniai streikuojančiųjų reikalavimai — padidinti darbo užmokesčių, plėsti darbo žmonių teises įmonėse, užtikrinti teisę į darbą.

JAPONIJA. Tokijas. 13 tūkstančių didžiosios

Japonijos radijo ir televizijos "En-Ei-Kei" kompanijos profsajungos narių surengė šešių valandų streiką. Streikuojantieji... pareikalavo padidinti darbo užmokesčių.

ANGLIJA. Londonas. Daugiau kaip 1200 dviejų mašinų gamybos "Rols rois" kompanijos gamyklų darbininkų ir tarnautojų Koventryje nutraukė darbą, administracijai atsisakius padidinti jų darbo užmokesčių...

Daugiau kaip 900 moterų, dirbančių "Renold limited" kompanijos įmonėse Koventryje ir Mančesteryje, paskelbė streiką. Jos reikalauja įvesti lygų su vyrais darbo užmokesčių.

Kultūros ir mokslo baruose

"Kaune ir Vilniuje dar turiu nemaža gerų, ištikimų bičiulių, kurie nuoširdžiai priima. Deja, mūsų amžiaus draugų jau labai maža beliko. Tačiau yra užsimezgusių pažinčių ir su jaunesniais, kurie dabar yra savo kūrybinės energijos žydėjime, dirbaujami įvairiuose kultūros bei mokslo baruose. Su jais itin malonu pabendrauti. Susitikdamas su dabartinės kūrybinės kartos atstovais, aš gaunu įspūdžio, kad jų tarpe yra labai daug visai šaunaus jaunimo, gerų specialistų mokslininkų, menininkų, literatų ir t. t. Tai mane gerai nuteikia dėl mūsų krašto ateities. Šiaip ar taip, o mokyklos dirba, įvairių specialistų ruošia, iš daugybės nemaža išeina ir labai gabių gyvenimo kūrėjų-specialistų: architektų, dailininkų, muzikos menininkų, mokslininkų ir t. t. Jie tai ir ima gyvenimą į savo rankas, dirba ir mūsų pamestus barus toliau pagal vyraujančią, bet praeinančią madą varo. Žodžiu, gyvenimas nėra vietoje susnūdes, sustojęs, bet veržiasi pirmyn kartais gerais keliais, kartais ir klystkeliais. Tačiau taip juk visada būdavo, nes tokie yra pačios žmogaus prigimties diktuojami gamtiški įstatymai.

Vilniuje gerai veikia Mokslų Akademijos Lietuvių Kalbos ir Literatūros Institutas, kuriam labai sėkmingai vadovauja šioje srityje itin gabus ir patyręs akademikas Kostas Korsakas, sutelkęs visą plejadą šioje srityje pasižymėjusių ir gabių specialistų...

Juk daugiausia Korsako dėka pastaraisiais metais taip išgarsinti mūsų poetai-klasikai Donelaitis ir Maironis bei kiti. Beje, šiomis dienomis pasirodė V. Zaborskaitės labai įdomi monografija apie Maironį. Gaila, kad ją mūsų publika bematant išgraibstė ir tuo tarpu knygynuose jau negalima jos gauti... Geras knygynas pas mus labai greit išperka. Tai irgi įrodymas, kad jau yra išaugę vadinami skaitytojų kadrai su geru skoniu" (Laiškas iš Lietuvos).

OPERA, PRIES KURIĄ PATS KARALIUS SUPASAVO

“Ponia tarnaitę” Čikagos scenoj pasitinkant

Retai kuris muzikinis kūrinys turėjo tokią įdomią istoriją, kaip Pergolesio “Ponia tarnaitė” (La Serva Padrona). Mat, jai ir pats Prancūzijos karalius kurį laiką priešinosi, bet... galų gale prieš ją — kaip ir tas operoj vaizduojamas turtingas viengungis — supasavo. O ir buvo dėl ko supasuoti.

Kostiumų
škiečiai —
N. Banienės

Ši gaivių arijų trumpa komiška opera buvo sukurta talentingo 23 m. amžiaus italų kompozitoriaus Giovanni Battista Pergolesi. Pirma

kartą pastatyta Neapoly 1733 m. ji tarnavo pilsingam juokui sukelti, kaip įtarpas tarp ilgos rimtos operos dalių. Vėliau ją vežiojos populiarių dainininkų kompanijos, besibastydamos iš vieno Italijos miesto į kitą. Išvežė ją ir už Italijos ribų. Taip aplankė ji Dresdeną (1740), Vieną (1746) ir Paryžių (1746). Viskas praėjo be ypatingesnio atgarsio — iki tol niekas ant jos “neužmetė” nei nuostaba susižavėjusios akies, nei melodingais garsais užburto dėmesio.

Tada 1752 m. Paryžiuje atsitiko kažkas netikėto. Ši opera buvo vėl statoma Prancūzijos sostinėje vienos italų kompanijos... ir dėl jos kilo baisus triukšmas... muzikinės kritikos karas, vadinamas “La Guerre des Buffons”. Viena užriestanosių didžiūnų grupė, remiama paties karaliaus, peikė tą itališką “skurdeivos

ATGARSIAI

APIE "LAIŠKUS LIETUVIAMS"

"Laiškai Lietuviams" šiuo metu labai gerai atrodo. Jaučiasi, kad žurnalas nėra katekizmas. Net ir kontroversiniai straipsniai, kaip K. Trimako, S. J., parašytas "Po enciklikos paskelbimo" ir ALKT "Balsai po Humanae vitae" (1967, rugsėjo nr. 314 psl. ir spalio nr. 369 ir 377 psl.) yra gerai sukirpti, net lyginant kad ir su gerais pasaulinio masto žurnalais.

Šiaip jau straipsniai neblogos linijos, patrauklūs ne vien turiniu, bet ir žurnalistiniu

Dr. Jonas Dėdinas, Pittsford, N. Y.

P. S. Tenka džiaugtis, kad Augsburgio lietuvių gimnazijos suvažiavimo rengėjai "Laiškams Lietuviams" paaukojo likusį pelną; tokie sprendimai iš viso yra retenybė. Siunčiu \$20.00.

Su įdomumu seku "Laiškus Lietuviams", redaguojamus objektyvia linija įvairiais opiais klausimais. (Daktaras)

... dar suspėjat pasiutusiai puikią "gazieta" išvaryti. Su tokia tai tikrai drąsu ir tarptautinėje rinkoje pasirodyti. (Kunigas iš Vokietijos)

Paskutiniu laiku neberandu turinyje nieko tinkamo pasauliečiui. Bažnyčios ir kunigų

klausimų sprendimui nesijaučiu kompetentinga; manau, kad tai grynai Bažnyčios ir dviasikių reikalas. (Ponia)

Bendrai paėmus, žurnalu esu patenkintas. Neblogai atrodo skyrius "Stebint ir svarstant". Jame randu tiesos, kuri gal kai kam ir nemaloni yra. Antras skyrius, gal naujausias — tai "Krikščionija". Šis skyrius gal turėtų apimti visą krikščionijos, kiek įmanoma, krikščionišką gyvenimą. Dabartiniu metu, stengiantis artėti prie Kristaus, gal visai būtų tikslu ir savo skaitytojus vesti tuo keliu.

Mano manymu, gal reikėtų vengti politikos — kad ir nagrinėjimo santykių su Lietuva ar ten gyvenančiais lietuviais, ... o taip pat rasinio klausimo... Reikėtų ieškoti kokio nors atoslūgio, bet daugiau nekaltinti.

Labai malonu prisiminti kun. A. Grauslio straipsnius II Vatikano susirinkimo temomis. Kai kas šiandien jau bando nuneigti to susirinkimo darbus. Kun. Grauslys parodo, kad daug buvo padaryta ir jau prieš tai buvo daroma. Tai labai svarbu žmogui, kuris nori gyventi Bažnyčioje. Taip pat ir jo pavaizduota kritika yra jau ne tokia baisi, bet visai normali ir žmogiška.

Ypač man patiko Jūsų atsakymas: "Manome,

OPERA... (atkelta iš 85 psl.)

triumfą iškeliantį šlamštą" ir gyrė tik "grynas" prancūzų pakilias tragedijas; kita, vadovaujama Madame de Pompadour, užstojo šį importuotą deimantiuką, kaip išraišką naujojo galvavimo, garbinančio "à la Rousseau" natūralų žmogų ir randančio tikrą žmogišką vertę ir nuoširdžiam kaimiety, ir paprastoj tarnaitėj.

"Ponia tarnaitė" atsirado prancūzų dėmesio centre... Po pirmojo sekė dar bent 100 spektaklių... iki tol, kol karaliaus frakcija ištrėmė italus dainininkus.

Bet "Ponia tarnaitė" prancūzus jau buvo užbūrusi... Jie ėmė laikyti ją sava — išvertė prancūzų kalbon, ėmė patys dainuoti... Kuo toliau dainavo, tuo labiau žavėjosi jos banguojančia muzika. Opera ėmė plisti po visą Prancūziją. Karalius supasavo... Tarnaitė tapo ponina...

Nuo to laiko "Ponia tarnaitė" ėmė karaliauti — ne tik Prancūzijoje, bet ir kituose Europos kraštuose. Savo muzikos gyvumu ji nustelbė tūkstančius panašaus žanro kūrinių ir tapo viintele klasikine iki šių dienų išlikusia ir tebestatoma "opera comique". Kaip tokia ji pirmą kartą ims karaliauti ir Čikagos lietuvių Jaunimo Centro scenoj "Laiškų Lietuviams" paren-gime kovo 8 d.

Ponios-tarnaitės Serpinos vaidmenį atliks Dalia Kučėnienė (sopranas), pagyvenusio viengungio Uberto — Vytas Nakas (baritonas); režisuos ir vaidybinių tarno Vespone vaidmenį išpildys aktorius Juozas Valentinas. Gros styginis kvartetas, akomponuojant Manigirdui Motekaičiui. Muzikiniai solistus ruošia Iz. Motekaitienė.

kad šaukšteliu penėjimo amžius" yra praėjęs... arba turi praeiti, jei visi pasistengsim tapti sąmoningesniais krikščioniais" ("L. L." 1968 m. lapkritis, 431 psl.).

Bet tapti sąmoningu krikščioniu ir galinčiu rimtai galvoti reikia prie to priaugti, o tam reikia ir laiko, ir noro. Čia turėtų būti ir "Laiškuose Lietuviams" įdėta daug ir daug pastangų.

Man patinka užimtoji "L. L." linija: ji yra tiesi, atvira, lietuviška ir be pataikavimų.

Jonas Guobužis, Čikaga

Smarkus kryptelėjimas į kairę man visai nepatinka.
(Ponia iš Čikagos)

Džiaugiuosi žurnalo pažangumu ir nuoširdumu.

Elena Matulaitienė, Los Angeles, Calif.

KALĖDŲ DOVANA

Tęsiame prieš kelerius metus mūsų šeimoje pradėtą tradiciją, būtent, Šv. Kalėdų ir Naujų Metų švenčių proga vietoje sveikinimo atvirukų siunčiame aukas lietuviškai spaudai.

Šiais metais paaukojom "Draugui", nes jis mus kasdien lankydamas kasdieninėmis žiniomis aprūpina. Mūsų vaikai pasirinko "Eglutę", nes ji jiems įdomiausia ir mieliausia.

Mums labiausiai laukiami ir skaitomi yra "Laiškai Lietuviams". Tad ir norime Jus pasveikinti, dar daugiau sėkmės ir ištvermės palinkėti ir kartu paremti su mūsų auka, kad "Laiškų Lietuviams" leidimas būtų truputėli lengvesnis. Pridedam \$12.00.

*Aldona ir Vytautas Kamantai,
Westmont, Ill.*

GIMIMŲ KONTROLĖ IR KRIKŠČIONYBĖ

Apie tą kontrolę tiek daug rašyta, kalbėta, o čia pasauly didžiausia bėda — komunizmas! Pačioj Italijoj didelis vargas! Aišku, viskas labiausiai užkliuvo dėl to, kad tuose reikaluose sąžinė ne visai buvo pripažinta iš aukščiau.

Apgailestauju, kad palyginti su dėmesiu, visur skiriamu gimdymų kontrolės dalykams, mažiau nagrinėjami būdai, kaip nešti Kristų į žmones. Bedievybė, egoizmas, abejingumas, ligos, badas, tamsumas, o labiausiai komunizmas verčia mus visomis jėgomis siekti krikščioniškų tikslų. Kur būtume, visuomet galime įnešti kiek geros valios, šviesos, užuojautos, aukos.

Esu dėkinga, kad gyvenu laikais, kada svajojame, kad krikščionis jungtų malda, pasikalbėjimai krikščioniškomis temomis ir krikščioniškas darbas. Juk visi tikime tuo pačiu Dievu,

dedame savo viltis į tą patį Išganytoją ir meldžiamės "Tėve mūsų".

Ona Saulaitienė, Oakville, Conn.

JUODI IR BALTI

Negaliu tvirtinti, kad visi balti geri, bet baltų bent viešai ar masiniai neteko matyti darant tokius nusikaltimus, kaip kad daro juodi.

P. Nina Gailiūnienė (žr. jos str. "L. L.", 1968 m. kovo nr., 92 psl.) smerkia lietuvius, kad jie nenori maišytis su juodais. Ji prie tos išvados prieina, žiūrėdama iš religinio taško. Aš abejoju, ar tai būtų patarnavimas religijai ar Dievui. Žinant juodų gyvenimo būdą ir maišantis kartu, tai būtų sąmoningas kūrimas antro "Sodoma Homoro".

Jei pasaulyje būtų tokia organizacija, kuri nustatytų, kad kiekviena tauta turi teisę būti nepriklausoma, o jų ribų, nustačius balsavimu, neleistų peržengti kitiems, būtų įgyvendinta amžina talka.

A. B., Toronto, Kanada

ATEIVIAI, KRITIKA, JAUNUOLIS

N. Gailiūnienė kaltina, lygiai kaip ir tie, kurie ją remia, kad dipukai kritikuoja šį kraštą. Mano nuomone, jie kritikuoja todėl, kad didesnę pusę savo gyvenimo jie yra praleidę nepriklausomoj Lietuvoj, ten buvo pripratę, turėjo gimines, nuosavybę, darbą. Savaime suprantama, kad apie gimtąjį kraštą jie pasakys daugiau teigiamai, o apie šiandieninį gyvenimą daugiau neigiamai. Senesni žmonės mėgsta net praeitus senus laikus girti, o naujus peikti. Šiam žmogaus pasireiškime esmėj nieko blogo nėra. Ateiviai buvo, yra ir bus kritiški.

Didelė dauguma lietuvių vertina dalykus teisingai: kur neigiama, vertina neigiamai. Maža dalis perdeda, pasako per daug, bet visi nori Amerikai gero.

Nutolusieji arba lietuviams priešingi yra šiek tiek sąžinės graužiami ir jie ieško bent kokio pateisinimo savo naujai linijai paremti. Aš norėčiau kiekvieną "L. L." skaitytoją paklausti, ar jie tiki, kad tikroji to jaunuolio atsisakymo priežastis yra bendruomenės ydos. Aš būčiau labai naivus, jei tuo tikėčiau. Tikrai gal čia niekas nėra kaltas, gal net tėvai nekalti. Būna gyvenime, kad kas eina ir nueina.

Jaunuolis, jei jis geras vyras, gali pasitraukti ir be savųjų niekinimo. Bet jis jaunas ir ne viską supranta. Amerikiečių namai irgi turi visokių dulkių, kaip ir visi kiti. Jis amerikiečių namus pažįsta dar tik iš frontinių durų.

Naujosios Anglijos lietuvis

FILMAI

GERIAUSI

1968 m. praėjus, kiekvienas žymesnis filmu kritikas atitinkamuose žurnaluose skelbia savo geriausių 1968 m. filmų sąrašą. Savo pobūdžiu jie kai kada skiriasi, bet skoniu bent kai kada sutampa. Paduosime du tokius sąrašus (tebelaukdami pačių žymiausių Oskaro premijų).

Amerikiečių katalikų jėzuitų leidžiamo ir redaguojamo savaitraščio "America" filmų kritikė Moira Walsh rado du ypač tinkamus: "Rachel, Rachel" ir "The Two of Us". Prie jų prijungė kitus aštuonis (alfabetine tvarka): "The Fixer", "The Heart Is a Lonely Hunter", "The Lion in Winter", "Nazarin", "The Sergeant", "The Shoes of the Fisherman", "2001: A Space Odyssey" ir "War and Peace".

"Newsweek" filmų kritikas J. Morgenstern pateikia kitokį sąrašą: maloniausia pramoga — "Oliver", geriausias aktorius — Per Oscarsson, vaidinęs kurčią nebylį švedų filme "Hunger"; geriausia aktorė — Joanne Woodward paprastos merginos vaidmeny "Rachel, Rachel"; geriausia muzikinės komediantės vaidmeny — Barbara Streisand "Funny Girl"; simpatiškausias senuko vaidmeny — Michel Simon filme "The Two of Us"; sumaniausias fotografavimas — Jan Kalis "The Fifth Horseman Is Fear"; geriausia scena — Natašos pirmasis balius "War and Peace" filme; geriausia erdvės scenovaizdžių technika — "2001: A Space Odyssey".

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

ISABEL. Gerai režisuotas spalvotas filmas paivaizduoja psichologinio siaubo mįslingą istoriją Kanados Gaspės tuščiam pajūry. Įdomus suaugusiems, bet netinkas nei vaikams, nei jaunimui.

LE VIOL. Tikrovė ir iliuzija supinamos šiame įtampos pilname prancūzų gamybos filme apie ištekėjusios jaunos moters išprievartavimą. Su parašais anglų kalba. Suaugusiems, bet ne jaunimui.

THE LION IN WINTER. Peter O'Toole (Henry II) ir Katherine Hepburn (Aquitaino Eleonora) pasigėrėtinai vaidina dviejų didingų XII šimtmečio charakterių meilės ir neapykantos kovą. Labai įdomu suaugusiems, bet netinka nei vaikams, nei jaunimui.

LIVE A LITTLE, LOVE A LITTLE. Naujausias (jau 28-tas) Elvis Presley filmas, apibūdintas paties filmo pavadinimo žodžiais: menkutis gyvenimėlis, menkutė meilė.

THE LOST CONTINENT. Sudužusio laivo keleiviai patenka į paslaptinę žemyną. Filmą — šiaip sau; tinkamas visiems.

A LOVELY WAY TO DIE. Lėtai besivystantis be aiškaus tikslo spalvotas filmas su Kirk Douglas ir Sylva Koscina. Šiaip sau; nerekomenduojamas nei vaikams, nei jaunimui.

THE MARRIAGE CAME TUMBLING DOWN.

Beišsiskiriančių vyro ir žmonos charakteriai bei jų nuotaikos vaizdžiai atskleidžiami gerai vaidinančių aktorių Yves Lefabvre ir Marie Dubois (puikiai prisidedant senukui Michel Simon). Filmą — geras suaugusiems ir vyresniam jaunimui.

A MINUTE TO PRAY, A SECOND TO DIE.

Visai neįtikinantis, bet pramogingas italų gamybos vakarietiškas spalvotas filmas. Netinkantis vaikams.

NAZARIN. Įdomus ispanų gamybos filmas, kaltinąs nežmoniškumu Bažnyčią ir visuomenę Meksikos krašte. Su parašėmis anglų kalba. Tik suaugusiems.

OBSESSION. Giliai sukrestoto vaikinio ieškojimas prarastos meilės baigiasi egzistencine mįsle. Tik suaugusiems.

THE ODD COUPLE. Walter Matthau ir Jack Lemmon puikiai suvaidina du viens kitą neatitinkančius bendragyventojus. Gera komedija suaugusiems ir jaunimui.

Šeštadienį, kovo 8 d., 7 val. vak. Jaunimo Centre Čikagoje įvyks tradicinis "Laiškų Lietuviams" parengimas: 1) straipsnio konkurso premijų įteikimas, 2) G. B. Pergolesi komiška opera "Ponia tarnaitė" ir 3) Redaktoriaus Tetų vaisės. Žurnalo leidėjai Tėvai Jėzuitai nuoširdžiai kviečia visą Čikagos lietuvių visuomenę šiame parengime atsilankyti ir tuo pačiu paremti žurnalo leidimą.

ŽURNALO PRENUMERATA PAKELIAMA

Brangstant popieriui, paštui ir kitoms spaudos priemonėms, "Laiškų Lietuviams" žurnalas jo leidėjams Tėvams Jėzuitams atneša vis daugiau nuostolių. Kai kuriems skaitytojams siūlant, ir patys leidėjai jaučia būtina reikalą prenumeratos kainą pakelti (žr. lapkr. "L. L." nr. 400 psl. "Kad liktume gyvi" ir 439 psl. "Kelti prenumeratą"). Pradedant 1969 m., prenumeratos kaina metams bus \$5.00.

ADMINISTRACIJA PRANEŠA

Skaitytojų patogumui "L. L." administracija laikosi tokios tvarkos: skaitytojams žurnalo prenumerata pratęsiamą automatiškai, nebent jie iš anksto praneša administracijai žurnalo nebesiuntinėti arba jį siuntinėti tik 1968 m. Už 1968 (ir ankstyvesniųjų) metų prenumeratą dar neužsimokėję skaitytojai prašomi atsilyginti. Prenumeratos kaina 1968 m. — \$4.00; 1969 m. — \$5.00.

Administracija taip pat prašo skaitytojų jai pranešti apie savo adresų pakeitimą.

JAUNIMO LITERATŪROS KONKURSAS

Jau prieš keletą mėnesių JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo Taryba paskelbė konkursą parašyti jaunimui (teenagers) tinkamiems dviejų žanrų kūriniams: apysakai ir dramai. Apysaka turi būti ne trumpesnė kaip 150 mašinėle rašytų puslapių, o drama — nuo 1.30 iki 2 valandų vaidybai.

Premijoms skiriama 1500 dolerių. Pirmoji premija numatyta 1000 dol., o antroji — 500 dol. Jei neatsirastų tinkamų premijuoti veikalų, tai vertinimo komisija galėtų ir kitaip nuspręsti.

Rankraščiams įteikti terminas — 1969 m. kovo mėn. 15 d. Rankraščius, pasirašytus slapyvardžiu, ir į atskirą voką įdėjus savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, siųsti šiuo adresu: J. Vaišnys, 2345 W. 56th Street, Chicago, 111. 60636.

Konkurso vertinimo komisija: Vincas Ramonas (pirm.), Julija Gylienė, Saulė Jautokaitė, Algimantas Dikinis ir Mykolas Drunga.

KNYGŲ SERIJA

"Krikščionis Gyvenime" — tai krikščioniškos pasaulėžiūros bei kultūros knygų serija (žr. pasikalbėjimą su prel. Vyt. Balčiūnu šio "L. L." nr. 74 psl.). Knygos užsakomos "Krikščionis Gyvenime" administracijoj, 361 W. Broadway, P. O. Box 95, So. Boston, Mass. 02127. U.S.A. Vienos knygos kaina: visą seriją prenumeruojantiems — JAV ir Kanadoj 02.50 (neprenumeruojantiems — \$3.50); kitur — \$2.00 (neprenumeruojantiems — \$2.50). Labiau pasiturintieji prašomi tapti knygų serijos mecenatais (\$1000.00) ar vienos knygos leidėjais (\$3000.00). Tuo reikalu kreiptis: Prel. Vyt. Balčiūnas, Villa Maria P. O. Box 82, Thompson, Conn. 06277.

PADĖKA

"L. L." leidėjai Tėvai Jėzuitai dėkoja skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą. 20 dol. aukojo A. Liaugaudas (Dowers Grove, Ill.); 6 dol. — kun. K. Žemaitis (Cleveland); po 5 dol. — K. Kupetis (Detroit), O. Šimaitis, B. Malinauskas, A. Paskočimas, F. Černius (visi iš Čikagos), A. Valavičius (Calif.).